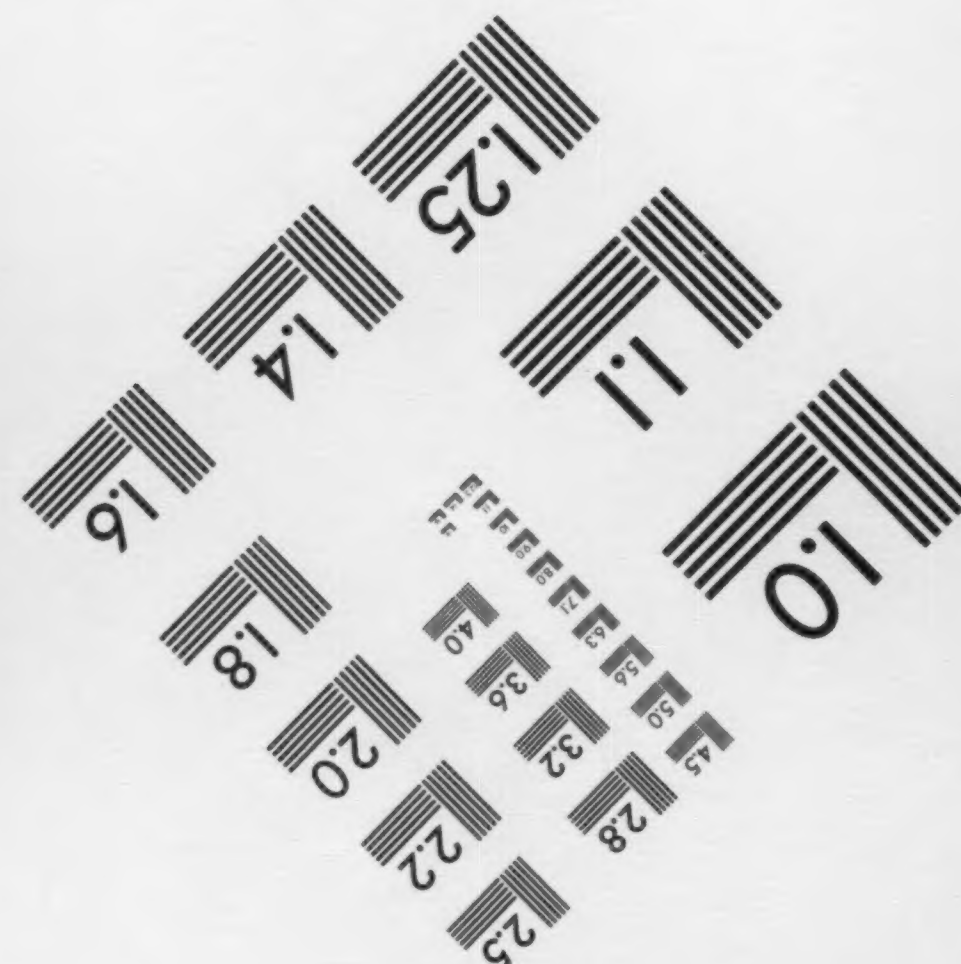
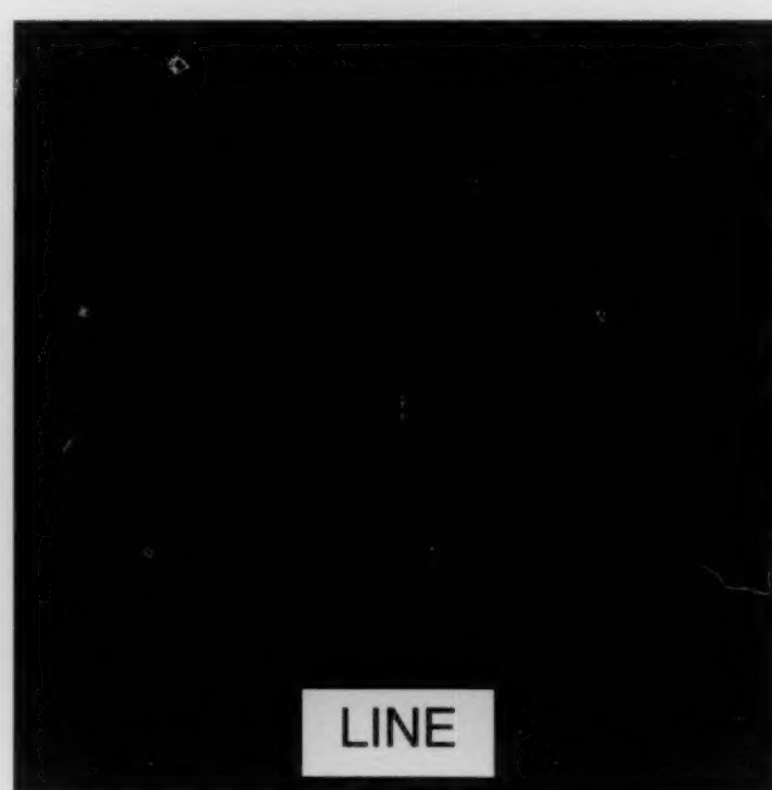
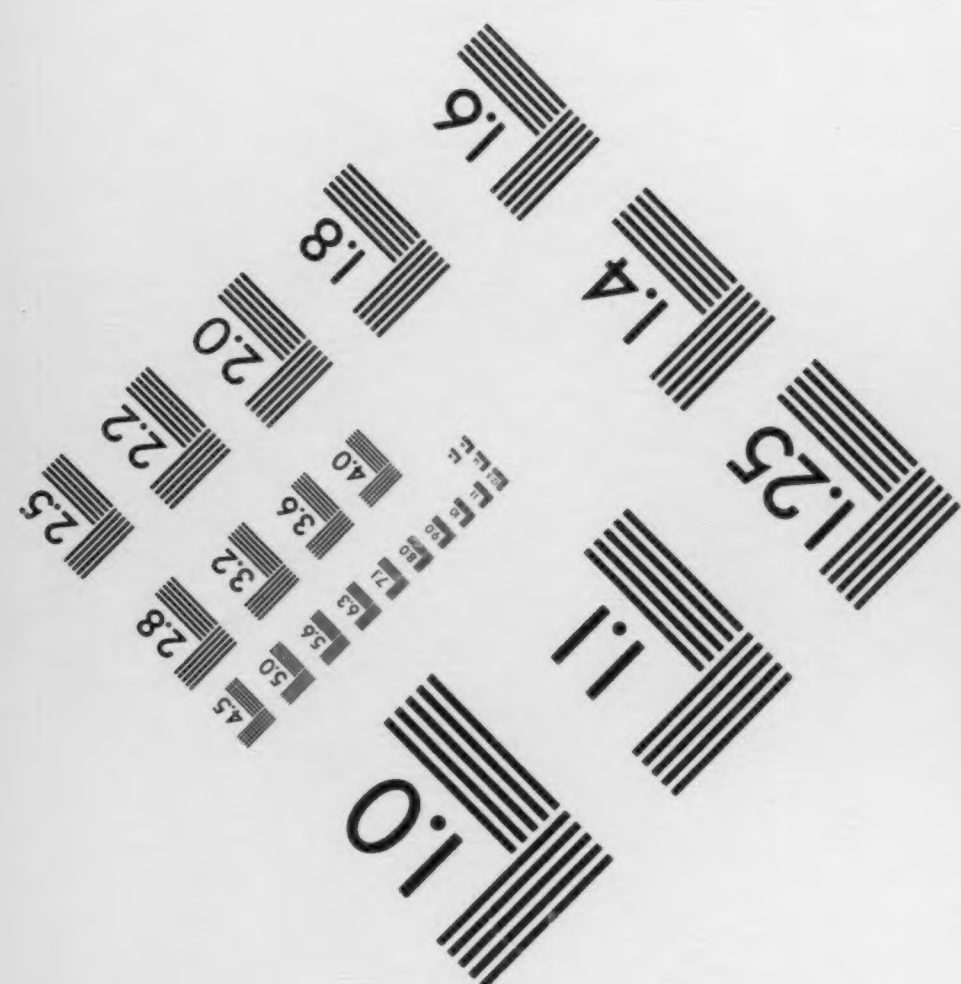
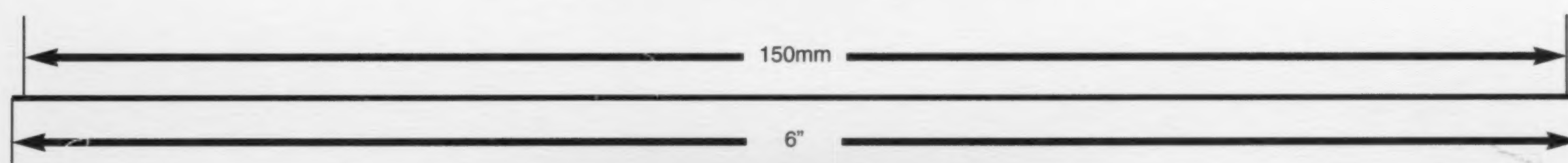
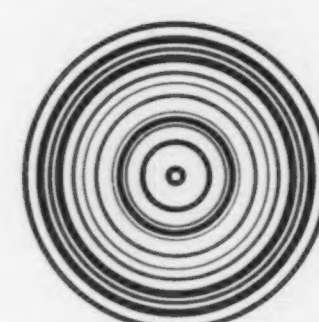
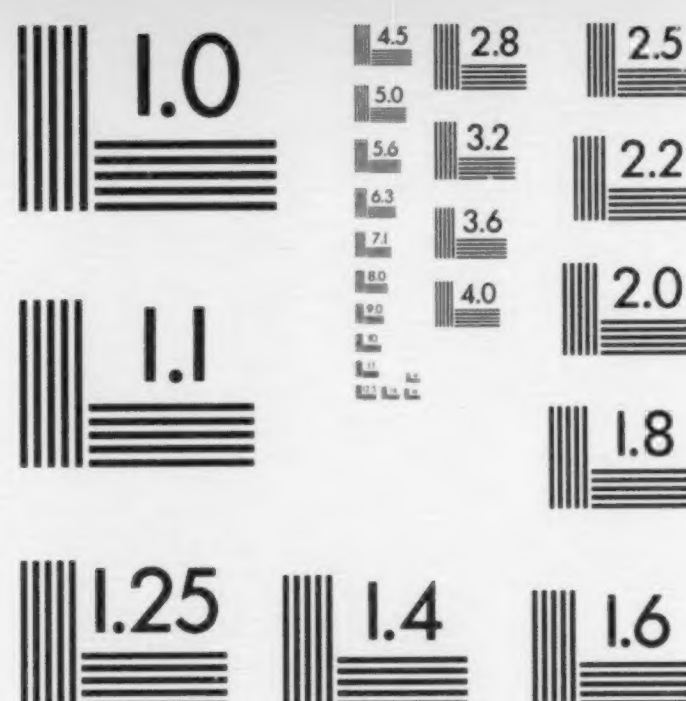
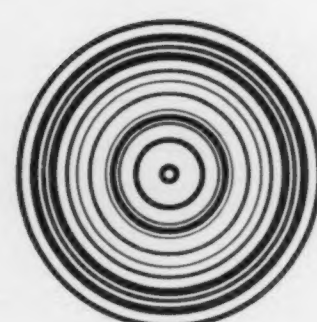
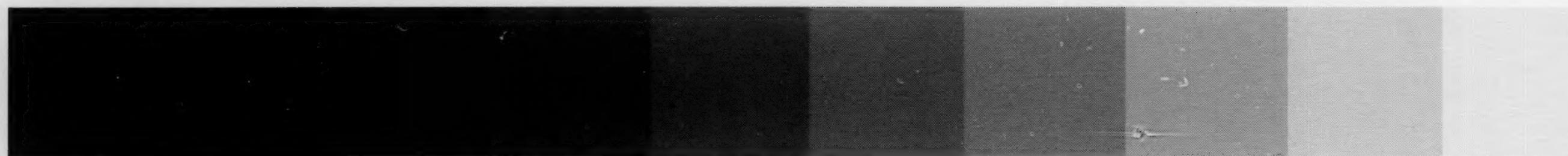
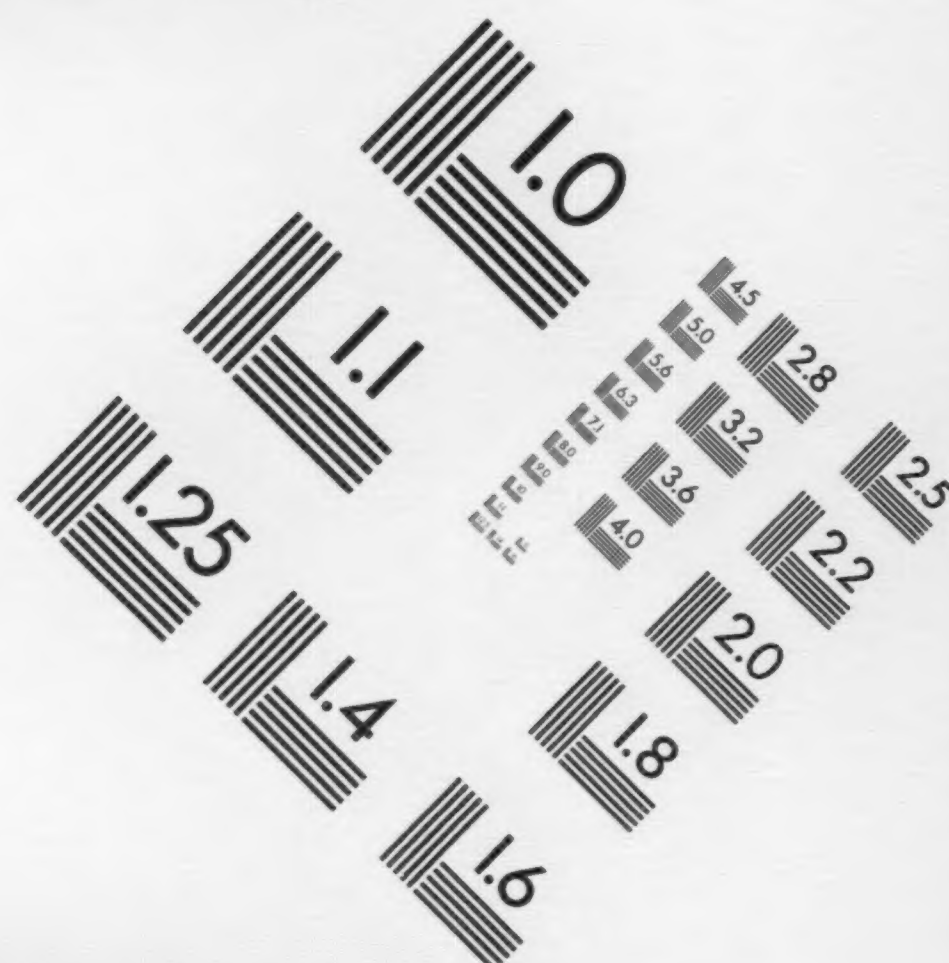
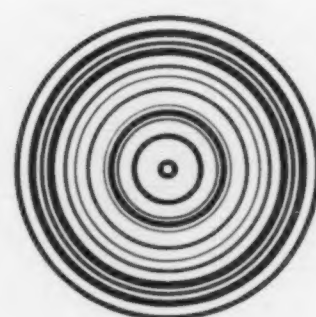
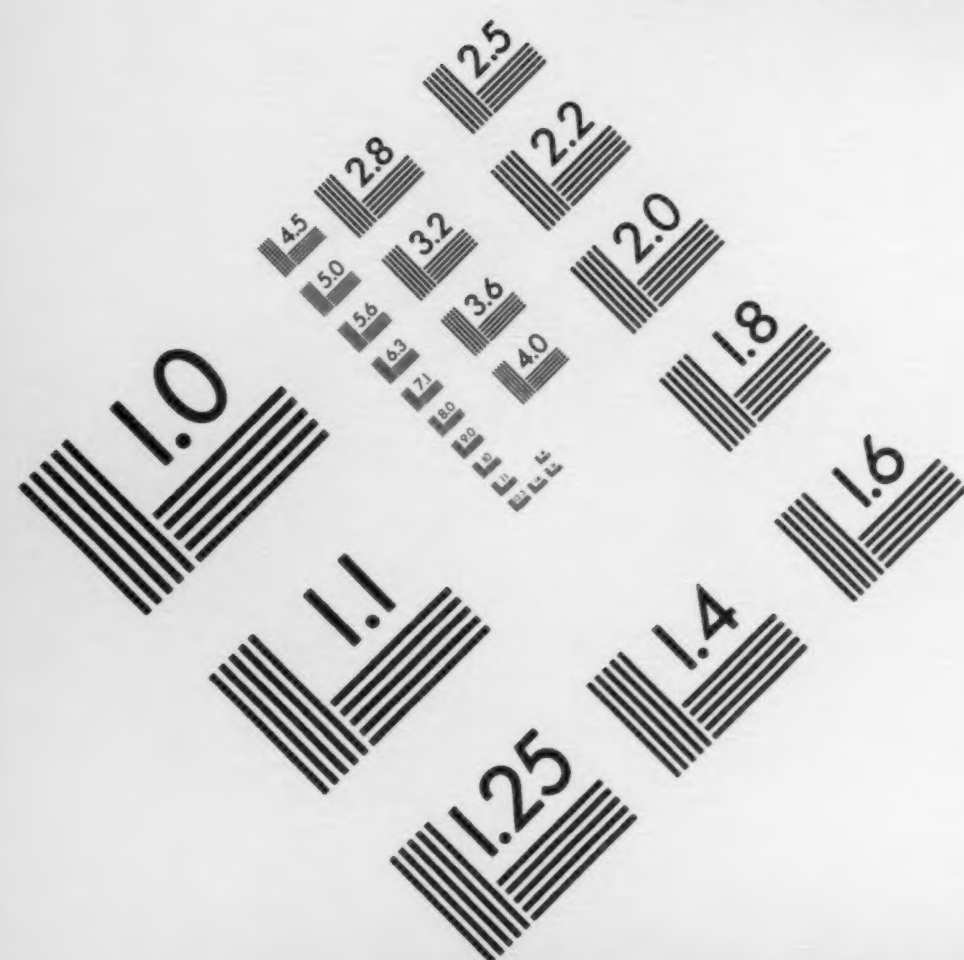

START

CONTROL TEST TARGET for Kodak Quality Monitoring

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww Xx Yy Zz

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww

Note: This target is intended for routine quality control checking and uniformity.

It is not to be used for certification of meeting any ANSI or ISO Standards for image quality requirements.

Note: To record background density, use a blank sheet of white paper.

Document Imaging
EASTMAN KODAK COMPANY
Rochester, New York 14650
1-800-232-8811

DOCUMENT
IMAGING

ST. CLAIR COUNTY

ST. CLAIR COUNTY

Microfilmed 2004
By the
Center for Jewish History

For
YIVO Institute
For Jewish Research

NEW YORK, NY

Reproduction may not be made
without permission.

YIDDISH
DRAMA

PRESERVATION
PROJECT

YIVO
LIBRARY

REEL

Y-2004-1878.2

Leitener, Jozef.

**Dovid's fiedele (Dovid's
geyge): lebens-bild in 4
akten.**

Podgorze, [1904].

BIBLIOGRAPHIC RECORD TARGET
YIVO INSTITUTE FOR JEWISH RESEARCH

Master negative Storage Number Y-2004-1878.2

Leitener, Jozef.

Dovid's fiedele (Dovid's geyge): lebens-bild in 4 akten.

Podgorzé: Sh. L. Deitshér, 664 [1904]

66 p.; 25 cm.

1. Yiddish drama.--lcsh

I. Poland-Podgorze.

ID: NXYH01-B12986

CC: 9114

DCF: [HBR]

CALL #: /106138

Reduction ratio

X 10.0

A. FISHKIND, 77 2nd Ave., N. Y.

יִדִּים פִּיעֵדֶעֶרֶע

(דאווידס גיינע).

לעבענס-בילד אין אַקטען.

פֿאַן

יאָזעף לאַטיינער.

פֿערלאַג פֿאַן אהרן פֿויסט, בוכהאַנדלונג אין קראָקוואַ.

פארגורזע, תרס"ד.
דרוק פֿאַן י. ל. דייטשער.

A. FISHKIND, 77 2nd Ave., N. Y.

דוד'ס פיעדערע

(דאווידס גיינע).

לעבענס-בילד אין 4 אקטען.

פאן

יאזעף לאטאינער.

פאדגורזע, תרס"ד.

דרוק פאן ש. ל. דייטשער.

פערלאג פאן אהרן פויס, בוכהאנדלונג אין קראקא.

DAWIDS GEIGE

Lebensbild in 4 Acten, von Josef Lateiner.

Verlag von Aron Faust, Buchhandlung in Krakau.
Druck von S. L. Deutscher in Podgórze bei Krakau.

אין מיינער בוכהאנדלונג זינד פארדאמט דינע

ליעדער ביכעל.

- K. h.
1.50
— .60
— .20
1.—
1.50
1.50
— .20
20.—
20.—
1.—
2.—
— .50
— .50
— .60
— .60
— .40
— .40
— .40
— .30
— .60
— .60
— .60
— .60
1.—
— .50
— .30
— .20
— .40
— .30
1.—
— .40
— .20
דער נועם, ח"ר יודישע פאלקסליעדער פון ר' וועלוויל זבארינער
מקל חובלים, פאן דענעלבען
דאס יודעלע, גאלדפאדענס ליעדער
צוואנציג יודישע פאלקס-ליעדער, פון אליקים ברחן, נויארק
ליעדער אלבום, 200 ליעדער פון אלע יודישע מהעאטער, נויארק
למנצח איינע ואממלונג ליעדער אונד רעדען פאר ברחנים, נויארק
דריי פרייליכע ליעדער: מנוחה ושמחה על חמא, דער קירצער פרייטאג
דריי נייע ליעדער: דער לוסטיגער דלות, אל תירא עבדי יעקב, חיים
שמואל דעם גאבעלעם
דריי בעריהמטע ליעדער: מן המצר, אדם וחווה, דער מערדער רוצח
דיא אידישע ביהנע, ערשמער מהייל, איינע ואממלונג פערשיעדענע אויפ-
זאטצע איבער דאס יודישע מהעאטער, פון דעם בעסטען שריפט-
שטעללער, נויארק
דיא אידישע ביהנע, צווייטער מהייל איינע ואממלונג פון אלע יודישע ליעדער
אויס אללע יודישע מהעאטער מעקסטע (500 זייטען), נויארק
דיא ליעדער, אויסגעוועהלטע ליעדער, נויארק
ליעדער מאנאזין פון יודישען מהעאטער, נויארק
דיא נייעסטע גאלדפאדענס יודישע מהעאטער ליעדער, נויארק 8
א בינמאל בלומען, ליעדער אונד אנעקדאטען, נויארק 8
שבתאיאל, פאעמא אין 10 קאפיטעל גאלדפאדען, קראקא 8
יודישע נאציאנאל געדיכטע, גאלדפאדען, פארווארט פאן ברוידעס
מעלאדיען, פון בירך שאפיר, צווייאהליגע, קראקא 12
יודישע מעלאדיען, פון קאצענעללענבאגער, ווילנא 8
צעהן יודישע פאלקס ליעדער פון אליקים ברחן, ווילנא 8
האצמאחם קרעמער, דיא נייעסטע ליעדער פון גאלדפאדען, ווארשוי 8
דאס יודעלע, גאלדפאדען'ס ליעדער פערבעסערטע אויפדאג, ווארשוי
שיחת חולין, ליעדער פון ר' ל. גארדאן, ווארשוי 8
יודישע ליעדער, פון מיכל גארדאן, ווארשוי 8
הנבל, יודישע פאלקסליעדער פון אפאט-אקער, משערנאויטץ 8
הארעל, א פאעמא אונד געדיכט פון מ' ליעו, קיש-עב 8
ליעדער פונ'ם הערצען פון האשקעס, קראקא 12
דער ביווער מארשעלעך, ליעדער פון ליגעצקי 2 מהיילע, ווארשוי 8
מאנאזין, יודישע ליעדער פון בערנשטיין, ברויטשוב 8
צוועלף יודישע נייע פאלקסליעדער פון אליקים ברחן, ווילנא 8
דער סדק, פאן דענעלבען, ווארשוי 8
שירי זמרה; יום טוב'דיגע ליעדער; שירה חדשה 2 מהייל פ.ר. שטיק
קול חרש; קול רינה; קול שמחה; דער נייער זינגער; דער זינגער;
דער גליק; דיא ספירה; רני עקרה; שירים נעימים; דער נייער
בעריהמטע זינגער; דיא היינט צייטיגע ליעדער; מכירת יוסף;
גדולת יוסף; רכבת שלמה; שירי ציון פער שטיק
דער קרומע מארשאלעך; אחשוורוש שפיעל; יוסף שפיעל פער שטיק 6

A. Faust, Buchhandlung, Krakau (Österreich).

Pere
1404

פערזאנען:

- טוביה - איין רייכער ווימווער.
- גענקעלע - זיין זאָהן.
- נח - דערען דיענער.
- חנה - טוביה'ס נישטע.
- סאלאמאן - איהר געליעבטער.
- דאוויד גיינער - טוביה'ס ברודער.
- טאָבעלע - זיינע טאכטער.
- ר' יוסט - איהר קווארטיר געבער.
- קוילע פוילע - איינע רייכע ווימווער.
- אלטערונג - איהר בן יחיד.
- איצטעלע פופעק.
- טילע - זיין טאכטער.

A. FISHKIND 77 2nd Ave. N. Y.

A. FISHKIND 77 2nd Ave. N. Y.

I. אקט

(וואל פאן ביידען וויטען געדעקטע טישען דאנעבען שטעהט איין סערוויערס, חוה (קליינע פרויע) סאלאמאן).

חוה: סאלאמאן!

סאלאמאן: אה חנה'לע וויא שעהן דוא ביזט הייטע!

חוה: ח ח ח נור הייטע? איך רינגענס עס קאן זיין אז איך זעה בעסער אויס וויא געוועהנליך ווייל איך פרייע מיך, הייטע וויא דוא ווייזט איז דאך דער געבורטסטאג פאן מיינען ליעבען אנקעל?

סאלאמאן: פאן דיין ליעבען אנקעל?

חוה: נאם? ביזט דוא נאר אויף איהם אייפערזוכטיג?

סאלאמאן: געבע נאט דאס איך דאצו קיינע אורזאכע האבען ואל, דען דוא ווייזט חנה'לע וויא גרענצענלאז מיינע ליעבע איזט צו דיר.

חוה: סאלאמאן! איך וויל נישט דוא נאָקסט מיר מעהר נאָלכע וואָרטע נאָען.

סאלאמאן: זיין? אינדר וויא לאנג איזט ערשט דאס דאך גליקליך געשעמט האָט פאן מיר נאָלכע וואָרטע צו הערען?

חוה: דאמאלס וואָרען וויר נאָך קינדער.

סאלאמאן: יא קינדער, אונשוולדיגע קינדער מיט ריינע הערצער.

חוה: לאז מיך צו פרייעדען, איך האב הייטע קיין צייט פיר דייןע ליעבעס ערקלעהרונג! באלד קומען דיא געלאדענע געסטע אונד דער אנקעל אונד עס איזט נאָך נישט אלעס אין אַרדנונג, איך מוס געהן אין וואל ווילסט דוא אויך געהען? (ווייל געהען).

סאלאמאן: חנה'לע איינען אויגענבליק! איך בין הייטע פארבייגעגאנגען איינע יאונעלעך-האנדלונג אונד האָבע אין דער אויסלאנגע געזעהען... נאָקסט אָבער נישט געו ווערדען.

חוה: נון לאס הערען!

סאלאמאן: איך האָבע געזעהען איין פאאר אַרדנעהענע וועלכע וויר מיר געפאלען! וויפיעל איך האָבע בייא מיר געהאָבט האָבע איך דאפיר

A. FISHKIND 77 2nd Ave. N. Y.

ל. 6 v 678 2
בייזעל

115/155 11/20

A. FISHKIND, 77 2nd Ave., N. Y.

וועקענעבען, ווייל איך האבע מיר פארנעשטעלט דיא ווערדען דיר
פאסען צו דיין בלענדענדער שעהנער הויטפארבע, צו דייע רייצענדע
שעהנע האארע, וועהר הער תה'לע! (נעהמט א שאכטעל פון דער טאשע
צייגט איהר) ווילקט דוא מיר פערשאפען דיא גרעסטע פריידע אין
דער וועלט?

חיה: איך דאנקע שעהן, איך נעהמע קיינע פרענעמע!
סאראמאן: מיין פרענעמ תה'לע? מיין פרענעמ ווייזט דוא צוריק?
חיה: וואס פעלט דיר איין, ואלקע אהרנעהנענע, ואל איך טראגען? איין
שטיקען מעש מיט איינפאך גלאז?

סאראמאן: אן דעם האבע איך ניקט געדאכט וואן איך עם געקויפט
האבע! איינס נור האבע איך געוואוסט דאס וואן איך ווערדע ועהען
תה'לען טראגען מיין געשענק ווערדע איך מיר גליקליך פיהדען, וואן
איך האבע איינסט מיינער תה'לען נור איינע בלומע געבראכט האט
זא דיענעלבע געקויפט אונד געמאנגט פאר פריידע, היימע אבער
פערנווארפט זא מיין געשאנק ווייל עם נור איין שטיקען מעש מיט
איינפאכע שטיינער איזט (צעטרעט עס) נא נא .....

חיה: איך גלויבע דאס דוא פערריקט ביזט.
סאראמאן: זא איך בין פערריקט ווייל איך ניקט זא רייך וויא דיין אנקער
ר' טוביה בין דאמיט איך ואל דיר אין גארד אנציהען קענען, דיר
בעהענען מיט בריליאנטען איך בין פערריקט ווייל איך פאנג אן צו
גלויבען וואס מאן אין דער שטאדט פאן דיר שפריכט.

חיה: פאן מיר שפריכט מאן, וואס דען?
סאראמאן: דאס דיין אנקעל דער 60 יעהריגער אקמן האט געווארפען
אין אויג אויף דיר אונד דוא אויף איהם ..... דאס הייסט אויף
דיין רייכטהום? נון פראגע איך דיר איזט דאס ניקט וואר? (מאכט ווא
בייא דער ברוסט) רעדע פאלשע אנטווארטע מיר!

חיה: דאס מיר געהען איך ווייל דיר ניקט אנטווארטען.
סאראמאן: דוא ואלקט, דוא מוקט! תה'לע! דוא ווייסט ניקט וואס דוא
אויס מיר מאכסט, תה'לע ביים אלמעכטיגען נאט, עם ווירד אין
אונגליק געשעהן, רעדע, שווייגע ניקט (ניט ווא א ווארף) אנטווארטע!
חיה: פערריקטער, ווילקט דוא דאס מאן ואל וך צוואמען לויפען?

סאראמאן: דוא ווילקט מיר אלזא אויף מיינער פראגע ניקט אנטווארטען?
אבער פאסע אויף וועה דיר וואן דוא מיר פאלש געניארדען ביזט!
וועה זאן: איך דיר, וועה צו אונד בייידען. (אב)

חיה: נארשקייטען! דיא צייט וועט איהם שוין אבקיהלען, א נאר וואלט
איך בעדארפט ויין זא איין גליק פאן מיר צו פערשטאסען! איז נאך
וועניג וואס איך האב מיר פון קינדהייט אן געפלאגט אין ביטערע
ארמוטה אונד געליטען מאנגעל אונד נאמה, אונד וואן איך האב יעצט
דיא געלענענענע צו לעבען אין רייכטהום אונד אין לוקסוס, ווארום
זא איך עם ניקט טהון? אבער איך ווייס ניקט ווארום דער אנקעל
צענערט זא לאנגע? פערליעבט אין מיר איז ער איבער דיא אויערען,
דאך געוואנט האט ער מיר נאך קיין איינציגעס ווארט, עם קאן ויין אז
ער שעהמט וך געביד דער אלטימשיקער, אבער איך ווערדע שוין
איינע געלענענענע ווכען אז ער זא ארויס מיט קשון! (מאכט מיט אין

ארדנונג, אויפטריט נח מיט א טעלער, צערברעכט איהם) וואס איזט דאס?
לא פירדאקט! נישט געפירדעלט!

חיה: וויא אזוי שעהמסט דוא דיר נישט פאר ר' טוביה דיין וואהק-
טהעטער? וויפיעל מאל דער אנקעל האט דיר געבעטען דוא ואלקט
אויפהערען צו מרינקען אונד דוא הערסט איהם ניט.

נח: וואס בין איך שולדיג אז מיין טאטע עליו השלום האט מיר א נאמען
געגעבען נח?

חיה: נון?
נח: נוא ווא האב איך נח'ם תבה! לא פירדאקט נישט געפירדעלט, לאמיר
בעסער רעדען פון עפ'ם אנדערש? זאן מיר תה'לע פאר וואס איז
סאלאמאן אזוי ארויסגעלאפען פון דאנען אז ער איז אש געפאלען פון
דיא פיס?

חיה: דיל מיר ניט מיין קאפף, איך ווייס ניט.
נח: זאנזשע אז דוא ווייסט ניט וועל איך עם דיר זאנען! תה'לע סאלאמאן
איז אין דיר ..... פאך ..... פארשיפורט.

חיה: וואס?
נח: פארשיפורט פארליעבט עם איז אדעם איינס! א סימן האסט דוא דאך
אז ער איז געפאלען פון דיא פיס אזוי וויא איך, געהסט דוא

חנה'לע אין מיינע אויגען וואלט איהר ביידע געוועזען א ווייב פון
השמים.

חנה: איך פרעג ביידע דיר קיינע עצות, דוא ביזט א שיכור און ווייסט נישט
וואס עס טהוט ויך מיט דיר!

נח: דערפאר ווייס איך אבער וואס עס טהוט ויך מיט דיר חנה'לע דיא
קליינער שענקער, דוא האסט געווארפען איין אייגעלע אויף דעם
אלטימשיקען ח ח ח!

חנה: דוא וועסט ארויסנעקן דוא שיכור?

נח: פאנוואקע! דערנוייל ביזט דוא נאך דא קיין בעל-הבית'טע נישט!

חנה: (וויינענדיג) אט האסט דוא דיר דיא צווייטע טעג אויף מיין קאפ, באלד
קומען דיא געסט און נאך איז דער וויין פון דעם קעלער נישט ארויף
געבראכט און נישט דער בראנפען.

נח: וויא וועט בין איך? פון ר' טוביה'נס ווענען בין איך פערטיג צו לויפען
אפילו אין דעם טיעפסטען קעלער אריין.

חנה: וויא אזוי קענסט דוא געהן אין קעלער אריין אז דוא פאלסט פון
דיא פיס?

נח: שאט נישט! אין קעלער אריין וועט איך שוין אזוי אויך טרעפען. טייל
דער וועג אהין איז מיר שוין גוט בעקאנט!

(אויפטריט ר' איצער'לע טילע.)

איצער'לע: הער וועט מיר אויס טילע! ראשית געהט ארויס דעם פינגער
פון דעם מויל? איך האב דאך דיר שוין דאכט מיר דערצעהלט אז ר'
טוביה דער גביר פון דעם שטעטל וויל ויך מיט מיר משדך ויין.
דאס הייסט ויין פון יחיד וואך געהען דיר מיין בת יחידה פאר א ווייב
(וויא לאכט) וואס לאכסט דוא קאשיק? ראשית שעהרמ ויך ר' טוביה'ניו
אין מיין גרויסען יחוס, ווארום מיט דעם בערדיטשעווער קעהר איך
מיד אן פון דעם טאמענס צד, און מיט דעם לעספיצער פון דער
מאמעס צד געהט ארויס דעם פינגער פונם פיס, און צווייטענס
ווייל איך און ר' טוביה'ניו ווענען פון תמיד אן דיא בעסטע גוטע
פריינד געווען, און מיר האבען ויך געגעבען דאס ווארט אז מיר ואלען
ויך משדך ויין נאך ווען איהר וועט קליין געווען, איך געב דיר באלד
א האק אין דער מארדע בלייבט דיר דער פינגער צווישען דיא צייהן.

געהט ארויס דעם פינגער נאך איך דיר, נאט ווייסט צי ויין פון יחיד
געקעלע וועט דיר נאך אפילו וועלען אנקוקען, ווייל גענער איז נאך
געווארען א גאנצער יא טעבע דאס און דוא ביזט אזא לאשיק, נאך
וויא געשיקט ויך עס, אז ר' טוביה'ניו וואך ברכעקען ויין ווארט! בקיצור
מיר וועלען שוין געהן! נאך גיב אכטונג, דער נישט קיין ווארט, מען
נאל נישט ארויסנעקן וואס פאר א חכמת דוא ביזט, און געהט ארויס
דעם פינגער פונם פיס.

(אויפטריט חנה.)

חנה: פאר וואס ווענט איהר געבליעבען דא אליין ר' איצער'לע, פאר וואס
געהט איהר נישט אריין אין וואל צו דיא איבריגע געסט?

איצער'לע: מיר געהען שוין! געהט ארויס דעם פינגער פונם פיס, (אב)

(אויפטריט קיילע ביילע, אלטערונג.)

חנה: א סקאציל קומט! וואס מאכט איהר קיילע ביילע?

קיילע ביילע: געווענדיג הייט וואלט דוא פרעגען חנה'לע! אוי וויא שטען
דוא געהסט קיין עין הרע אויס, וויא פארביג, אז איך בין געווען אין
דיינע יאהרען האב איך אויך געהאט דיעזעלבע פארבען וואס דוא
האסט אצונד! אוי איז מיר! איך האב נאך אפילו דאס ביקד פון מיר
נאך איך בין דעמאלט געווען נאך אנדערש פארקעמט, נאך אנדערש,
געקומט דיר וואס דוא ווילסט, מיר געבעסט נישט דיא היינטיגע
מאדעס! פאר צייטען דאס הייסט אין מיינע צייטען פלעג מען טראגען
א קעמיר פון פארענט און א קעמיל פון היינעטע און אין מיטען געבופט.
ווער האט דיר אויפגעגעהט דאס קליידעל חנה?

חנה: אלטערונג וואס מאכסט דוא? ער געהט אונגעשריענען גוט אויס!

קיילע ביילע: א חידוש אביסעל, וועניג ציטער איך איבער איהם? עפס
א קליינגקייט א פון יחיד, א גידישער פון יחיד, ער נאך מיר נאך נישט
פערשטעהט ווערען.

חנה: איך האב איהם ערשט נישט ראנג דערמאנט.

ארטערונג: נוא מאמע האב איך דיר געזאגט מען רעדט פון מיר?

חנה: פון וואנען האסט דוא געוואוסט אז מען רעדט פון דיר?

אלטערונג: ווייל געהענדיג אהער האב איך אין מיטען וועג ארויסגעלאזט

א שליקען אוי וויא א קאנאן, האב איך באלד פערשטאנען אז מען רעדט פון מיר.

קײלע ביירע: פיינעלע מיינס! ער האט מיר אָבער באלד געזאָגט, און דאָײַא האט ער געבויג געגעבען אַזױפּען אַז עס האט מיך אַזש פאַרקלעמט בײַם הערצען.

חובה : אִלְטֶער־וַיִּזְנוּ דֶּאָרְף יִפְצָעֵן ? וואס פֿעהקט איהם דען ?

אלטערונג: (וינגט) איך וויל נישט וואס מיר פֿעהלסט – איך שטארב פֿאר אונגעדוּרד – וואס מיר אים מיינסטען קוועלסט – דארטן איזט דיא דיעבע שולד – אה יא אה יא דיא ליעבע טרא לא לא לא לא לא . . . .

קידע ביירע: האסט געהערט משה לעבן? וואס זאגסטו דא צו מין קאנאריקעל?

ארטערוניו : דאס האב איך גענאָשט פון דער קאַרנאַסע וועשנע.

חור: : אוי גאר ת ת ת, איז אַלעמען גאר פֿערליעבט?

קילע ביירע: אזוי האלט ער טאג און נאכט אין איין זינגען פון דער
ליעבע, וועה דער מאמע זינגער! דוא זייסט דאך תהלה הינטיגע
ווערט איז נישט וויא דיא אמאליגע און דערצו איז ער נאך א בן יחיד,
וואס וועט זאל איך טהון מיט איהם? ס'איז מיין ציטערניג אויג אין
קאפ, אזוי וויא ער האט זי נאר דערזעהן האט ער זיך אין איהר
פאלד פערליעבט.

חולה : אין וועמען? אין דער באַרנאָסע וועשנע? ח ח ח.

קײלע בײלע: אוי א וועקסיג דער מאמען וײנער, דוא לאַכסט נאָר? נוא
 יא איין אנדערער אין וײנע יאָהרען איז מאַקי נאָך א קינד, אָבער ער
 פײנעלע מײנס.

חיה : אָבער אין וועמען איז ער פֿערליעבט?

קײרע בײרע: אט ווענען דעם בין איך דאך אדער געקומען אז איך זאל
איבער קענען מיט דעם פֿעטער ר' מנחם ווענען וײן ברויטער
מאכטער מאפעלע?

דוּרָה : מֵאֲפֹעֶלֶע ?

קייִדע בײַרע: װײַט ער דאָס װאָ דערװען אײַז ער אױם מענש פּײַנעלע
מײַנס.

אדמערוניו: (וינט) אויף דעם פאפעמשיקעל ברענט א פייער - און פון דעם קויפטגדיל געהט א רויך - אז איך זעה ניט מיין זיס לעבען - מ'הוט מיר וועה דער בויך - מאמע קויף מיר עפנים.

הוזה : חֲלָעָבֶען אִיךְ הָאב גָּאָר נִישְׁט גַּעוואָקט אָ דואַ בִּזִּט אַזאַ טאַלענט.
היילע ביידע: אַזאַ יאָדער אױף זײַן מאַמען.

אדמערונדן: איז מאמע איך האב זיך שוין דעקצעדעלט וואס איך האב
היינט אנגעהאנדעלט?

חובה : קאן ער אויך וײַז א קויפּמאן?

קידע ביירע: וואס קאן ער נישט? דערצעהל מיין קאנארקעל וואס דא האסט היינט אנגעהאנדעלט.

אדמערוניו : איך בין היינט דורכגעגאנגען דורך א פֿענסטער איז דאָרט
נעמען איםענשטעלט לויטער צוקערדיגע וואָכען, שטעל דיר פֿאר
מאָמע דעם רוסישען צאר פון צוקער און האָנג מיט שניע פֿעדעקט
און אַרום איהם איז געשטאנען ויין מיליטער אויך אזוי ויס וויי אַר,
איך האָב קיין סך געטראַכט און האָב דאָס אַלעס אָנגעקויפֿט.

קיירע ביירע: וואס זשע האסט דא געטהון דערמיט?

אדמיטערונג: ווײַל רעגירעמאָנט האב איך אריין איינגעשלינגען נאר דעם צאר
האב איך נישט געטשעפעט, איהם האב איך איבערגעלאזט פון
איהרעט וועגען נאך וועמען מײַן הערץ ברענט.

חורה : אזוי? אין מאפעלען ביזט דא פערליעבט? ווייסט ויא שוין דערפון?
ארטערונג : אוי ווען ויא ואל אויך אזוי ברענען תיא איך וואלשען מיר
דאך היידע פער ברענט געווארען.

קיינע ביירע: פאר וואס גישט? איז ווא דען מעהר וויא איין ארעמע
יתומה? אונד דוא מיין פיינעלע דוא ביזן דאך א גלידשער בן יתיר
ער זאל מיר נאר גישט פארשטעהרט ווערען.

קומט אריין אין וואל אריין צווישען דיא געסט אונז אדער אנגעל
וועט קומען וועט איהר שוין דעריבער שמועסען. ח ח ח (אלע אב).

(אויפֿטריט טוביה, איצעלע, געסט, נח).

מִיט אַמאַל אָהן אַ צאָהל אויף דעם קינס מַאל

קומען דייןע פריינדע אלע — גליק אהן שיעור ווינזשען

וְיִיר אֵינְקֶער גָּבִיר אונ אויך דער פֿלֶה

האט איהר דען נאך אויגס געוועהן אזא בן תורה
א ירא שמים אוי דער ויוג איז געשעהן
טרינקט אלע לחיים — אונזער ברכה זאל נאר ווערען
אנגענומען — דיא משפחה זאל ויך גיט שעהמען
פרעהדיך וינגט טאנצט און שפרינגט
אוי וועה טאטע שרייט מיט פיסקעס העכער
אלע טאנצט נאר העפעט ביז דיא דעכער
אזא בשרה מציאה ווער קאן נאך בעקומען
נאר אויף לאנגע יאהר איז דאס ~~א~~ א סמן
אוי וועה טאטע שרייט מיט פיסקעס העכער
אלע טאנצט נאר העפעט ביז דיא דעכער
אזא בשרה מציאה ווער קאן נאך בעקומען
אלע זאגען איהם ריהמען אלע אלע זאגען איהם ריהמען. (אלע אב)

(אויפטריט יענקעלע.)

יענקעל: מיין פאטער פייגערט הייטע ויין געבורטסטאג מיט מעהר פראכט
ווי אלע יאהר, ער האט געוויס דאבייא איין מיין, נאר ווי מיר שיינט
וועט היינט ארויס א מזל טוב, נאר בייא וועהמען ווייס איך גיט.
ענטוועדער ער וויל מיר חתונה מאכען, אדער אפשר וועל איך איהם
נאר חתונה מאכען, יעדענפאלס דארף איך מעך פארברייטען אויף
איין הימציגער מלחמה! ער קאמט, ער האט געטוואס מיט מיר צו
רעדען האט ער מיר פריהער געזאגט, נון בין איך ווירקליך גייגערין
צו הערען. (אויפטריט טוביה)
טוביה: נאנץ רעכט מיין קינד! קום אהער זען דעך! וויא דיא ווייסקט
יענקעלע מיין קינד פייגער איך הייטע מיין זעכציגען יערהיגען געבורטסטאג!
יענקעל: פאטעריל! דוא זאלסט דערלעבען צו פייגערן דיין 120 יערהיגען
געבורטסטאג און איך זאל אויך דערלעבען צו ויין דאבייא און צו
טאנצען אויף דער שמחה מיט מיינע קינדערלעך און קינדסקינדער.
מיר זאל ויין פאר ווייערע קיינע פיסאלעך.

טוביה: ח ח ח שניץ איינער דוא רעדסט שוין פון קינדערלעך און
קינדסקינדער וועהרענד דוא האסט נאך אפילו קיין בלע גיט?

יענקעל: פון וואנען ווייסקט דוא?

טוביה: וואס?

יענקעל: פאטעריל דוא האסט דאך מיר עפיש געוואלט זאגען?

טוביה: יא איך וויל מיט דיר רעדען אבער נאנץ ערנסט! וויא דוא ווייסקט
מיין קינד בין איך ב"ה א יוד א גביר, אבער מיין פערמענען האב איך
מיר גיט חלילה ערנווארפען פון שווינדעל פון בעטראג, ווי א סך
אנדערע רייכע לייט, נאר דורך עהרליכע ארבייט פון קינדענייס אויף
בין איך א פלייסגער א שפארזאמער מענטש געווען, מיט שוועהרער
מיה אין ארבייט האב איך מעך אלע מאל מעהר און מעהר ארויף
געארבייטעט, און נאטעס זענען האט אויך אויף מיין ארבייט גערוהט
ביז איך בין געקומען צו דער שטופע וואס איך בין!

יענקעל: דאפיר מיין קינדער פאטער ביזט דוא אזוי געשעצט און געאכטעט
פון א יעדען!

טוביה: היינט בין איך 60 יאהר אקט געווארען, נון דענק איך אז איך האב
עס פערדיענט אז איך זאל מיינע עלטער אין רוהע געניעסען, דאך
ניין... איידער איך רעד פון מיר וויל איך צוערשט רעדען פון דיר אליין.

יענקעל: (אפמאכט) אהא, יענקעלע גרייט דיך אן.

טוביה: פריהער וויל איך זעהען דיך פערזאנליך! זעהסט דוא מיין קינד
דוא האסט געוואלט לערנען שמודיערען אזוי וויא דיא היינטיגע וועלט
פאדערט איך האב דיר אלעס נאכגעגעבען: יעמאט אבער איז געקומען
דיא צייט דוא זאלסט ווערען א מענטש א זעלבסטשטענדיגער מענטש!
קורץ קינד מיינס איך וויל דוא זאלסט חתונה האבען!

יענהעל: בראווא פאטעריל דאס וויל איך אויך!

טוביה: און א בלע.....

יענהעל: מיט א בלע האב איך מיך שוין פערזאנליך.

טוביה: וואס דוא האסט דיך פערזאנליך מיט א בלע? דוא אליין.

יענקעל: פארנוואס נישט? איך האב דיר געוואלט אנשפארען איין ארבייט.

טוביה: דוא האסט דיר שוין אויסגעוואקט א בלע? לאס מיך הערען, ווער?

יענהעל: א מיידעל!

טוביה: איך ווייס אז א מיידעל, גיט קיין יונגעל, ווער איז דאס מיידעל?

יענקעל: אוי אזא שטען מיידעל.

טוביה: אָבער ווער איז זי?

יענקעל: טאָבעלע דיין ברודערס טאכטער!

טוביה: וועה מיר.....

יענקעל: נו! די ערשטע באמבע איז געפאלען.

טוביה: וואס האסטו דא געזאגט? וועהמען האסטו דא דיר אויסגעזוכט דאס

קינד פון דעם וואס איז דער שאנדפֿלעק פון אונזער משפּחה?

יענקעל: דיין ברודער!!

טוביה: שטיל! דערמאן מיר נישט ויין נאמען. 15 יאהר זענען פארבייא נייט

ער איז אונזעק פון דאנען, אָבער דיא בושע וואס ער האט צוריק

געלאזט אונזער משפּחה איז נאך נישט פֿערנעסען געווארען.

יענקעל: דיא בושע?

טוביה: הער אויס מיין קינד! הער ווער דער ברודער מיינער איז! אזוי

פֿלייסנדיג וויא איך בין שטענדיג געווען אזוי איז ער תמיד פֿויל געווען.

נאר נישט האט ער געוואלט טהון. נאר איין איינציגע בעשעפטיגונג

האט ער אויסגעזוכט אין וועלכען עס האט געהאנגען ויין נאנץ לעבען

אונ דאס איז געוועזען א פֿידעקע טאג און נאכט האט ער נישט געפֿיס

אנדערש געטהון וויא נאר געקראצט אויף ויין פֿידעלע וויאפֿיעל דער

נאטעלינער פֿאטער האט איהם געבעטען ער זאל ויין א מענש נישט

וויין פֿלוצמרוק קיין ציינער אונ ער האט געטהון וויינס שפעטער האט

ער ויך געפֿיס אָבערזוכט איין אָרעם מיידעל אונ האט מיט איהר חתונה

געהאט. מענסט מיר גלייבען אז קיינער פון אונ איז אויף ויין חתונה

ניט געוועזען. אונזערע עלטערן זענען געפֿיך אזוי ווייט געקערענט געווען

איבער ויין אויפֿפֿיהרונג אז וויא זענען באלד דארויף געשטארבען. פאר

דער צייט. אונ דורך איהם! געליטען האט ער מאנגעל אונ נאטה מיט

ויין ווייב אונ קינד אונ פון דעם פֿיערעלע האט ער ויך אלץ ניט געוואלט

אָבקאנען. ביז ער האט ויין פֿרויא אויף פֿערלויבען! אונ ויין קינד אָדאס

איז דיא טאבעלע האט ער צוריקגעלאזט אויף פֿרעמדע הענד אונ ער

אליין איז אונזעק אין דער ווייטער וועלט אלץ מיט ויין פֿיערעלע! נו

קאנסט דא נאך דענקען אונ אזוי איינעמס קינד וואס ער האט וויינע

עלטערן געטריעבען אין דער ערב פאר דער צייט. וואס ער

האט געלאזט אומקומען ויין אייגענע פֿרויא וואס ער האט

געשלאנגען בפרות מיט א טאטען מיט א מאמען מיט א ברודער מיט

איין אייגען קינד מיט דער גאנצער וועלט אלץ צוליעב ויין פֿיערעלע.

נו וואס נאנסט דא יעמאט מיין קינד?

יענקעל: יעמאט איזט מיר שוין קיין וואונדער מעהר.

טוביה: א וואהר מיין קינד אימאט איז דיר שוין קיין וואונדער מעהר וואס

מיין אייגענער ברודער איז מיר אזוי פֿערהאסט.

יענקעל: ניין פֿאטעריל נישט דאס האב איך געוואלט זאנען! איך מיין אז

יעמאט איז מיר שוין קיין וואונדער אז ווען איך הער טאבעלען וויינען

קלינגט עס מיר אין דיא אויערען וויא זיכע מענש ווען איך זעה

טאבעלען אין מינע אויגען מיין איך אז דיא מלאכים אין הימל געבען

אָב קאנצערט.

טוביה: אה דיר 88 גוטע יאהר אט דאס איז דיין ענפֿער. אויף דער גאנצער

מעשה וואס איך האב דיר ערצעהלט. וואס וועט דאס מיינסט אז דא

ביזט שוין ארויס פון מיין רשות? אָנו וויא איז ערגיץ מיין שטעקען?

יענקעל: צו וואס פֿאטעריל? צו וואס טויר דיר דער שטעקען?

טוביה: איך וויל דיר אָבשפֿיעלען א קאנצערט מיט מוזיק איך וועל דיר

וויינען וויא מען שפֿיעלט אויף א קעסעל פויק.

יענקעל: ניין ניין פֿאטעריל וויא דיר נישט ממרית. עס וועט אויך נאר

נישט העלפען. דא מענסט אין מיר אריין פויקען וויא פֿיעל דא ווילקסט

אונ טאבעלען וועסטו אלץ פון מיר נישט ארויספויקען!

טוביה: איך וועל דיר צעברעכען דיא ביינער.

יענקעל: צעבראכענע ביינער זאל איך האבען אונ פון מיין טאבעלען וועל

איך מיר אלץ נישט אָבלאזען.

טוביה: איך וועל דיר פון מיין שטוב ארויסטרייבען.

יענקעל: גע דא טרייבסט פֿטעות פֿאטעריל איך קאן דיר צו גוט. דיין

יענקעלען וועסטו פון דיין שטוב ניט ארויסטרייבען. דא האסטו דיין

יענקעלען צו פֿיעל ליעב. אונ יענקעלע האט ויין פֿאטעריל אויך ליעב.

אָ יא פֿאטעריל אָ יא? (פאלט איהם אויפֿן האלד.)

טוביה: יא מיין קינד איך האב דיר ליעב אָבער נאר ווען דא פֿאלקסט

מיר הער וועט מיר אויס ווייל איך רעד צו דיר נאנץ ערנסט! דא

וויינסט אז דיין פֿאטער האט נאך ניע ויין ווארט געבראכען. אונ נע-

געבען האב איך מיין ווארט ר' איצעלע נחמן ווען דא איז נאך נאכטער
וועט נאך געווען קליינע קינדער או מיר ואלען ויך ביינע משדך ניין.
יענקער: ר' איצעלעס טאכטער טילע! ח ח ח (קאפערט ווא).

טוביה: וי איז נאך קינדיש אונפראקטיש, דערפאר אבער ביזט דא שוין
צו אויסגעלאפען, מיר טהוט שוין אצינד באנג וואס איך האב דאך
געלאזט שטודירערען!

יענקער: ח ח ח טילע איז מיין טאלע ח ח ח...

טוביה: הער אויף צו לאפען ווען איך רעד צו דיר ערנסט?

יענקער: ערנסט?

טוביה: חתן פלג וועט איהר שוין דאמאלס געווען ווען איך איז ר' איצעלע
האבען ויך דאס ווארט געגעבען, און אויף היינט האבען מיר עס
אבערגעגעבן בעקאנט צו מאכען.

יענקער: אויב אזויא? ... (ווייל אב)

טוביה: וואס ווילסט דא טהון?

יענקער: אזוי וויא איך בין דאמאלס נישט געווען דאבייא אזוי ווייל איך
היינט אויף נישט ווין דאבייא. (ווייל געהן)

טוביה: (פאקט איהם ביים אויער) וואס איז דאס? אנטלויפען נאר? צו וועמען?
צו דיין טאכטער? .....

יענקער: וואס ווילסט דא טהון פאטערליך?

טוביה: ארויספויקען ווייז איך פון דיר דיין טאכטער (אנפאטשען...) נא דיר
א טאכטער נא דיר א טאכטער .....

(אויפטויט נח)

נח: אט דא איז יא פידאלטי, דא פידעלט מען יא!

טוביה: נח געה רוף אריין דא נעסט, אדער ווארט איך וועל אליין געהן,
און דא נישט דא אכטינג אויף דעם שגן ער ואל נישט אנטלויפען. (אב)

יענקער: (וויינענד) נח האסט געזעהן?

נח: איך האב אפילו געפיהלט אויף! (ווייל אנטלויפען, נח פארלויפט איהם).

יענקער: נחיל מיין טהייער נחיל לאו מיד אנטלויפען!

נח: לא! .....

יענקער: דא וואססט דאך שטענדיג אז דא האסט מיד ליעב!

נח: טאקי ווייל איך האב דאך ליעב ווייל איך אז דא וואססט בלייבען דא!

יענקער: ואל טיגע ווערען מיין טאכע?

נח: וואס הארט עס דאך? א פלג איז דאך נישט קיין ווייב? יענקעלע! דא

ווילסט פאלגען דעם אלטען שיכור? דא מאך יעמאט א צופריעדען

פנים, ואל ר' טוביה ויך נישט ערגערען, איך קאן דאס נישט צוועהען.

איך האב איהם צופיעל קיעב! ווען נישט ער וואס וואלט חלילה פון

מיר געווארען? א שיכור... פאלג וועט יעמאט מיין עצה, דא ווער א

חתן אויף כמעטות, צום איבריגענס פערלאז דאך אויף דעם אלטען שיכור.

יענקער: נח! דא האסט מיד ליעב? א יא? טהו וועט מיר א טובה און

האב דא מיט איהר חתונה.

נח: אוי וועה א קעסטיל לימענעס נישט מיר, עס איז מיר נישט נומ.

יענקער: א יא דא ווילסט נישט? פאר וואס וועט הייסט דא מיר?

נח: איך הייס דיר נישט חתונה האבען נאר א חתן ווערען אויף דערנווייל.

און דערנאך וועט שוין ווין דעכט, שא וויא קומען! ועה און מאך א

פרעהליך פנים.

ארע: (אין דיא קוליעסען) וואס איז פאר א ניעם?

(אויפטויט געסט, איצעלע טילע, קיילע ביילע, אלטערונג, טוביה).

טוביה: מיינע ליעבע נעסט! ווינשט מיר און מיין מחותן ר' איצעלע א

מזל טוב ווייל אונזערע קינדער ווענען צו מזל פערקנסט געווארען.

נח: מזל טוב! (צעברעכט טעלער).

קאדור: פלעקעט צו מזל טוב - הייבט העכער פיסקעד

אויף אונז אלע אזא יאהר

קול שישון וקול שמחה געוואלד מזל טוב

נח וואס וואס איהר צו דעם פאר אוי אונז אלע אזא יאהר

(מען הערט אונטער דער כיהנע איינע גייגע שפיעלען).

ווער שפיעקט דאס דארט און נא ויס

ווער קאן דאס ווין ווער

שפיעלט דאס דארט און נא ויס

אה רופט איהם שטעלער אריין

רופט איהם אריין, הערט ווין פערטען הערט ווין פערטען

אה רופט איהם שטעל אריין.

טוביה: נח! געה נאר געה ווער שפיעלט עס דארט אזוי שטען?

נח: (קוקט ארויס) עפנים איין אפגעריסענער בעטלער.

איצערע: לאז ער אריינקומען וועט ער אביסעל משמח זיין חתן וכלה!

(אויפטריט דוד מיט א גיינע, אלעס בלייבט שטיל).

דוד: נוא וואס זענט איהר אלע געבליעבען שטעהען אזוי ערשטוינט?

ערקענט מיך נעמאנד מעהר פון אייך? אויך ניקט דא מיין ברודער?

ארע: זיין ברודער?

טוביה: דוד! דא בײַט עס? אונ דא וואנקסט עס מיך נאך צו רופען

ברודער? דא האסט געוואנט איבער צו טרעטען דיא שוועל פון

מיין הויז?

דוד: טוביה! אויב דא האסט עטוואס צו מיר, לאז עס אויף איין אנדערעס

מאכ, יעמאט אפער בין איך מיעדע פון מיינער נייטען וואנדערונג.

געבע מיר עטוואס צו עסען, איך האב הונגער!

טוביה: וויא דא האסט ביז יעמאט געבעטעלט געה ווייטער בעטלען.

דא ציגיינער מיט דיין פיעדעלע, וויא דא האסט דיר 15 יאהר ארום

געוואלנערט געה ווייטער אהין! ווער האט נאך דיר געשיקט דא

ואלקט מיר מיין פנים פערשווארצען? עס איז דאך מיר א פינסטערע

בושה פאר דעם מחותן, בליזמערק געה דיר פון וואנען דא בײַט

געקומען איך וויל דיר גיט קענען, געה דיר איך וויל דיר גיט אנקוקען!

ארע: יא לאז ער געהן, ר' טוביה האט רעכט!

דוד: אונגעגלייך, טוביה! איך גלויב עס מיר קוים אויב דא מיינסט עס

ערנסט, טוביה דיין הונגעריגען ברודער צייגסט דא דיא טהור?

טוביה: יא! אויס דעם געלבען הויז האט דיר אויך אינער פאטער ארויס-

געטריעבען.

דוד: יא ליידער ווייל איך וואר צופיעל פערליעבט אין דעם.... דער

פאטער האט מיך גיט פערשטאנען, נעמאנד האט מיך פערשטעהן

וואלען, אויס ליעבע צור קונסט האב איך געליטען וויא איין הייליגער

מערטירער, דאך טוביה! דענקע דאך אן אונזערער מוטער, דיא

מוטער וועלכע האט אונז ביידע גלייך געליעבט.

טוביה: וואס? דא וואנקסט נאך צו דערמאנען אונזער מוטער? דיא מוטער

וועלכע דא האסט פאר דער צייט אין דער ערד אריין געטריעבען?

דוד: ברודער!

טוביה: שווייג, דא בײַט גיט מעהר מיין ברודער איך וויל דיין ברודער

גיט מעהר זיין, געה דא האסט בייא מיר גיט וואס צו ווען, פאר

א נאסטען-לומפ דורך וועלכען ווינע עלטערן זענען פאר דער צייט

געשטארבען, פאר א פוילענצער א פידעל-קראמער וועלכער האט

געלאזט זיין אייגען ווייב פערהונגערען, פאר אזוי איינעם בלייבט מיין

טהור פערשלאסען, געה! מיינע ליעבע געסט לאזט איך גיט שטערען,

זייט מונטער, פערעהליך, נחיל זאג ווייטער! (אלע געהמען זיך אן א ראד

אונז זינגען).

קול ששון וקול שמחה געוואלד מול טוב

----- א. ז. וו.

דוד: האלט! פערדאמט וויא דעריינע דער ויך פאם פלאמץ ריהרט!

איך האבע מיינע עלטערן אינס גראב געבראכט? איך האבע מיינע

פרויה פערהונגערען לאסען? היער שטעהט נאך ר' איצעלע יחזן מיט

דעם גראבען בויך, שטאלץ אויף זיין יחוס, איהר אונ נאך אנעלבע

אונזוויסענדע פערפיהרטע האט דאמאלס מיינען פאטער איינגערעדעט

דאס איך בין איין בן סורר ומורה! איהר, נור איהר אליין זייט געווען

דיא אורזאכע פאן אלעם בענען, ווייל איהר האט געוואלט אין מיר

פערלעשען דעם געטליכען פונק וועלכער זאל נאך נאטעם ווילען

ווערדען צו איינער פלאמע! מיך דענקט איהר צו שימפפען? אבער

איהר שימפפט נור איהם, דען שעפפער וועלכער מיך דאצו געשאפען

האט דאס איך בין יעמאט איין קונסטלער, אונד דא! וועלכער זיינען

ברודער זיינען הונגעריגען ברודער דיא טהור געווענען האסט, דא

וועלכער האסט יעמאט דאס לעטצטע באנד פאן ברודער-ליעבע

צערקען צווישען אונז ביידע מעג נאט ריכטען! אונד זא וויא דא

האסט יעמאט געגען מיר געהאנדעלט זא זאל אויך נאט (לאזט זיך צו

איהם) זיין זיין איך קאן ניקט, איך קאן ניקט מיינען עלטערען ברודער

שעלטען, איך קאן ניקט! (פאלט אונגעכטיג).

2

7866 / c (564, 16)

פערקא
1867

פערואאנדרונג

(בייא ר' זיסע, מאבעלע מיט איין שפּיגל-דעל, מאבעלע זינגט).

געשטראפט פון נאט איז שוין דאס קינד
וואס בלייבט אהן טאטע מאמע געשווינד
ווער היט איהם אב נישט אכטונג אויף איהם
דער יתום שרייט געוואלד אוי שטעקט מיר אהיים
נאקט בארונעם אויף דער גאס - אוי
פערהונגערט פערקליינערט און בלאם
און קיין מענשענס הערץ פיהלט מיט אוי דעם יתומ'לס שטערן
נאקט בארונעם אויף דער גאס - אוי
פערהונגערט פערקליינערט און בלאם
מיין יתומ'ל נעה אויף באלד טויט
דורך איין טרוקענעם שטקעלע ברויט
אבער ניין, מיינט נישט אז מיין יתומ'ל איז טויט
ער פערדיענט ויך אליין שוין ויין ברויט
ער בילדעט ויך אויס - ווערט רייך און גרויס
מיט ויין שווייט און בלוט ואלט איהר ועהען
אוי דיא רייכע ווערען ארעם הערט אויס
און ער העלפט ויין פון דער נייט ארויס
וויא א בלומע שעהן - בליהט ער ערליך ריין
ווייל... ווייל מיין יתומ'ל העלפט ויך אליין - אליין!

(אויפטריט ר' זיסע מיט א בריעה).

זיסע: (זינגער) מאבעלע!

מאבעלע: איהר ווילט מיר עפּים נאָען ר' זיסע?

זיסע: שלאפען נעה, שלאפען מיין קינד, עס איז שוין 9 א וינער.

מאבעלע: גלייך ר' זיסעלע, גלייך און פערטיג!

זיסע: (אפארט) שוין עטליכע מאל האב איך אנגעהויבען דעם בריעה צו
לעזען און ווייס נאך אלץ נישט וואס דא שטעהט, אוי מיינע אויגען!
(טהוט אן דיא בריל, לעזט) ליעבסטער אונד בעסטער פריינד ר' זיסע!
אונטער דיא אלע חמורים פון אונזער שטעטל וועט איהר געווען
דער איינציגער... וואס איהר האט מיך פערשטאנען! איהר אלס

קאנטאר אונד מויקער, איהר נאר איהר אלץ האט פזאנקט מיין
טאקענט אין מיר צו שעטצען, אונד איהר האט מיר מוכה געגעבען,
פארנוערטס צו געהן ווייל איך צו איינען קינסטלער געשאפען בין -
אמת! אמת! הערצענס גוטער ר' זיסעלע! אין בעסטער הענד וויא
אין אייערע האב איך מיין קינד נישט געקענט אנפערטרויען, און וואן
איך איינסט נאך מיינער אלטער היימאט צוריקקערע, האפע איך
מיין קינד צו פינדען אלס איין גוט ערצאנענעס אונד טונערהאפטעס
קינד!... נישט געשראקען, עס איז שוין נאר א וואהל מאבעלע -
ציינט נעמאנדען מיינע בריעה, אויך נישט מיינעם קינד, קיין מענש
אויך נישט מיין טאבעלע ואל ערפאהרען פאן אונזערער קארעם-
פאנדענין, אייער ערנעבענסטער פריינד דאוויד גינער! (בעהאלט דעם
בריעה) פאר וואס הייבט ער מיר אלץ יעדען בריעה פעהאלטען? און
קיינעם דערצעהלען אפילו ויין איינען קינד, פערשטעה איך נישט,
נאר וואהרשיינליך האט ער איין ציעל דאבייא, נון מאבעלע שלאפען
האב איך געוואלט, אדער ווילסט דוא מיך ברענגען אין בעס אריין?
שלאפען נעה! (נעהמט צו דאס ריידל - אב).

מאבעלע: דיעזער ליעבער גוטער אלטער וואר איינמאל דער אינטימסטער
פריינד מיינעם פאטערס וואנט ער מיר, אונד נור דארום ערציעהט ער
מיך וויא ויין איינען קינד! דאס אבער קאן איך נישט פערשטעהען,
ער בעקאמט אימער בריעה, וואהער ווייס איך נישט אונד פערביינגט
וויא אימער זא פארזוכט, ווארום? שאן אייניגע מאל האבע איך דיא
געלענעהייט געהאבט מאכע בריעה צו לעזען, אבער איך דארף
דאס נישט טהון! ואלכע ניגירדע ווערע פאן מיר איין גראסעס אונדעכט!

(אויפטריט ר' זיסע).

זיסע: אצונד מיין קינד גוטע נאכט און שלאף מיר געוונדערהייט.

מאבעלע: גוטע נאכט גוטע נאכט! (אב)

זיסע: (נאכשווענד) פארנעם נישט קריאת שמע צו לייגען. (אב)

קאטק איהר

קדמ

פערואנדרונג.

(טאבעלעס שלאג-צימער, איין בעט, אין מיטען א טהיר, אקעגען בעט
א פענסטער, טאבעלע דעקט אויף דיא קאלדערע, טהום אויס דיא שירצע,
צעלאוט דאס האר, טאבעלע זינגט).

טרייא האבע איך דיר גרויסער גאט
הערע נאר צו מיין געבעט נא מיין געבעט
שיקע מיר דען ויסען שלאף אין דער נאכט
איך ביטע דיר גרויסער שעפפער פון דעם הימעל אל מלך
נאמן שדי - הער מיין תפילה מיין געבעט הער מיר
השם אחד, גוטע מלאכים ליד שיקע ויסער גאטעניו
צו דיא ויסע קינדערקעך גוטער טאטעניו
שיטצע מיר היטע מיר, אה דוא גרויסער שדי אין דעם
שלאף שיטצע גוטע נאכט גוטע נאכט
מלך נאמן נאמן שדי שיטצע מיר גוטע נאכט גוטע נאכט
מלך שדי שיטצע מיר גוטע נאכט גוטע נאכט
גוטע ענגעל שיקע מיר אים שלאף גוטע נאכט (5 מאל)

(לענט זיך) גוטע נאכט (ביז גוטע ענגעל שיקע מיר גוטע נאכט שיטצע
שלאפט איין, מען הערט א וויאלין, ערוואכט לאנגזאם לוישט, פראנץ)
אך וויא ויס, וויא וועהמוטהי, אפער ווער מאג עס ווין? (מען קלאמט
אין טהיר, זיא הייבט אויף דען קאפף).

(אויפטויט דור מיט א פידעלע, זיא שפרינגט אויף)

מיין הערר וואס איזט דאס פיר איינע פרעכטייט?

דוד: ניקט פיר אונגוט לייעבעס קינד! וויא דוא וועהקט בין איך איין
אנערער וואנדערער.

טאבעלע: וואס וואלט איהר דען? (אפארט) מיין גאט! מיט וועלכע
אונדערבארע בליקען דער מענש שויפט אויף מיר, וואס וואלט איהר?
נו קענט איהר דען ניקט אנטווארטען?

דוד: איך בין מיעדע פאן מיינער ווייטען וואנדערונג, דאס גראו איזט
דרויסען צו פייקט פאן דען טויא אונד איך קאן דארף ניקט שלאפען.
טאבעלע: אך ווא האבען ניקט ווא דיא נאכט צו צוברינגען? ווארטען
זיא איינע מיטע, גלייך ווערדע איך דאפיר נארגען, זיא האבען
געוויס אויך הונגער?

דוד: איך דאנקע לייעבעס קינד! איך בין גאט, איך בין גאט, איך ביטע
גור אום איין נאכטלענער!

טאבעלע: ר' ויסע ר' ויסע..... דאך פערצייהען זיא מיר, איך מעכטע
דאך וויסען ווער וינד זיא דען אייגענטליך? (גוט איהם א בענקיל).

דוד: ווער איך בין ווילקט דוא וויסען? ווא הערע לייעבעס קינד! איך בין
וועהר פיעל, אונד דאך בין איך ניקט! דיא גאנע, דער מאנד, אונד
דיא שטערנע, זיינען ויך צו מיינעם ווארטע, דאך דיא מענשען
קימערען ויך ניקט אום מיר! מיין איזט דיא ערדע מיט איהרע בערגע
אונד וועלדער, פארבינדע בלומען אונד רוישענדע קוועלען, אונד דאך
מוס איך בעטלען איין נאכטלענער, איך בין איין קעניג אונד דאך גור
איין וואנאבונד!

טאבערע: ווא דענען קאן גור איין דיקטער אנדער איין קינסטלער, אפער
איך פערשטעה זיא ניקט.....

דוד: ווא לאס מיר צו זיין הערע רעדען. (שפיעלט אויף דיא גייגע, טאבעלע
וויינט) דוא וויינסט?

טאבעלע: אך דאס עררינערט מיר אן מיינען פאטער, אויך מיין פאטער
וואר איין אנערער פערפאלגטער קינסטלער.

דוד: זא? דאס אינטערעסירט מיר צו הערען! וויא איך זעה האכט דוא
דיינען פאטער געליעבט? זא?

טאבעלע: אב איך מיינען פאטער לייעבע? זא איך לייעבע איהם אבנאהל
איך איהם קיים געקאנט האבע!

דוד: קיים געקאנט?

טאבערע: ער איזט וועק אין דיא ווייטע וועלט וועהרענד איך נאך איין
קינד וואר, אונד גור דונקעל קאן איך מיר אן זענער צייט עררינערען.
מיין פאטער האט געשטערבעט איין קינסטלער צו ווערדען, אפער
זיינע עלטערן וואלטען דאס ניקט צולאסען אונד האבען איהם
פערשטאפען, דיענער אלטער ר' ויסעלע האט מיר אלעס ערצעהלט!
וויא שווער מוסטע מיין פאטער ליידען, וויא אפט האטע מיינע מוסער
קיין שטיקען בראט פיר מיר, אונד איך מוסטע וויינען פיר הונגער,
דאן (וויינט) דאן איזט מיינע מוסער געשטארבען, איך ווייס עס נאך
וויא הייטע אין דיענעם צימער אויף דעם וועלכען בעט איזט זיא

געלעגן, וואו בלייבט, און גראדע וואו היינט האט אויך דער
מאנא דאמאלס העל געשיענען וואו יעמאט, און דא נאכמינאל האט
וואו טרויריג געווענען. דאן איזט מיין פאטער הערליכעקאמען געפיהרט
פאן דעם אלטען ר' ויסעלע, און וואן ער האט ערביקט דא מוטער
וואו ליענען אדא אויך ווערדע עס אין מיינעם לעבען נישט פערנעסען מיט
וועלכעם הערצעררייסענדען יאמער ער האט ויך איבער דען טאדטען
קערפער מיינער מוטער געווארפען און וועהקלאגענד האט ער
אויסגערופען, הנה'לע! בלייבע בייא מיר הנה'לע פערלאסע מיך נישט!
דוד: האנאלע מיינע האנאלע.....

טאבערע: וואו וויינען?
דוד: דיינע טרויריגע ערצעהלונג האט מיך געריהרט, ווייטער קינד,
ערצעהלע ווייטער!

טאבערע: נאכדעם מאן האט מיר מיינע מוטער ענטריסען איזט מיין
פאטער אויך נישט לאנג מעהר בייא מיר געבליעבען! אויך קאן מיך
נאך ערדינערען וואו פעסט ער האט מיך צו וויינעם הערצען צו-
געריקט, און וואו פיעלע מאל געקוקט, דאן האט ער מיך דעם
אלטען ר' ויסעלע איבערגעגעבען, און ער אליין איזט וועק.

דוד: און ווייט דאמאלס האט דא נישט מעהר פאן איהם געהערט?
טאבערע: נישט!

דוד: פיליכט איזט ער נאר געשטארבען?
טאבעלע: העטע אויך דאך וועניגסטענס וויין גראב געוואקסט אום דארט
מיין הערץ אויסצוויינען.

דוד: עס קאן דאך אבער וויין, דאס דיין פאטער איין שלעכטער, איין
קייבטויניגער מענש איזט און האט נאר פערנעסען דאס ער איין קינד
צוריקגעלאסען האט?

טאבעלע: (בעי) ווער האט איהנען געלויבט איבער מיינען פאטער וואו צו
שפרעכען? מענען דא דומע אויטויסענדע מענשען וואנען וואס וואו
וואלען, אויך אבער נאך אלס קינד האבע מיך איבערצייגט וועלכען
נומען פאטער אויך געוויסצע, און וואס פיר איין נומער מענש ער
איזט, און אויך ליעבע איהם, וואו אויך ליעבע איהם!

דוד: אבער וואו ער קאמט ווערדער צוריק ארעם, עלענדיג, איין בעטלער?

טאבעלע: דאן ווערדע אויך פיר איהם ארבייטען! מיט טרייער ווארנע
און פפליכט איהם פלענען! אויך קאן אויך איין וועניג וויינען, אויך
ווערדע גערנע איינע שטראסען-וועגערין ווערדען דאמיט עס מיינעם
פאטער נישטאפעהלען וואו!

דוד: דאס ווילסט דא טהון פיר דיינען פאטער? דאס ווילסט דא טהון
טאבעלע?

טאבערע: וואהער קענען וואו מיינען נאמען?
דוד: אויך אלע מיינע ווענען, שטערטע, און דערפער, געבירנע, טהאלען
האבע אויך איהם ערדינערט, קאן דען איין פאטער דעם נאמען איינעם
קינדעם פערנעסען? .....

טאבערע: וועהע אויך מיינען פאטער פאר מיר? אדא פאטער!
דוד: מיין קינד מיינע טאבעלע!
טאבערע: מיין ליעבער פאטער!

דוד: שטיל! עס קענען פאן דיר דיינע טרעהענען. (מען הערט דא נאכמינאל
וואו ווערען בעלויכטעט מיט קאלווים) הערסט דא מיין קינד! דא וועלכע
מעלאדיע האט אויך דא נאכמינאל דאמאלס געווינען וואו דיינע
מוטער האנאלע איזט אויך דעם בעט טאדט געלעגען, דיינע מוטער
שויעט הערונטער פאם הימעל און פרייט ויך דאס פאטער און
קינד ויך ווערדער פערצייגט האבען! ווער וואנט עס דאס אויך איין
בעטלער בין? אויך בין כיידי, אויך בין מיליאנער, און דאס וינד מיינע
מיליאנען! (אומארמען ויך).

(פארהאנג).

(ענדע דעם ערסטען אקטעס)

Handwritten notes at the top of the right page, including a signature and address.

A. FISHKIND 77 2nd Ave. N. Y.

II. אקט

(בייא מביה א טיש מיט שיפלאדען אין מיטען א טישעל מיט א טעציל א פלעטיל לימאנארע גלאז טואלעטע, חוה רויכט.)

חוה: ענדליך ענדליך האט זיך דער אנקעל מיר ערקלעהרט, איינסט-
וויילען איזט עס נאך פאר דער וועלט איין געהיימניס, ער האט איינע
וויכטיגע נאכע צו פערזארגען האט ער מיר געזאגט, אבער זא וויא
ער דאמיט פערטיג איזט וועט ער מיר באלד מאכען פאר זיין אשט
חיל! זא איך בין שוין דאס וואנט מיר דער שפיענעל, אונ דערצו נאך
אזוי יונג (יפצט) אונ דאך געה איך מיר פערקויפן צו איין 60 יערהרענען
מאן! אה שוין וויערער רעד איך דומהייטען, אונ אז ער איז איין
אלטער מאן וואס איזט? וואס איזט עס פיר איין אונגליק? אים
געגענטהייל! אז ער איז שוין געמאכט איין מאן פון 60 יאהר וויא פיעל
נאך קען ער לעבען? וואלען וויר וואנען נאך 10 יאהרע, אדער נאך
וועניגער, דאן בלייב איך איין אלמנה'בען, א יונג אלמנה'בען, א שוין
אלמנה'בען, אונ דערצו נאך מיט אזא פערמענען, דען ווען גיט דיעסעס
נוארום קאמט מיר איין אלטער מאן?

(אויפטריוט סאלאמאן בלאס, אכגעצערט, פערווירט.)

אך וויא בלאס ער וועקט אויס! (נעהערט זיך צו איהם) סאלאמאן! (ער
שוין ווא שטאר אן) ווארסט דא דארט וויא איך האבע דייך געבעטען?

סאלאמאן: אה ריכטיג! איך ..... געמאכט עררינערע איך מיר! דא
האסט מיר היינטשיקט אום דארט צו שפאניערען.

חוה: שפאניערען? איך האבע דייך ניר געבעטען וואלסט ועהען, הערען
וואס דארט פארנעהט אונד עס מיר ערצעהלען, אבער וואנסט ....

סאלאמאן: תנה'לע הייסע מיר געמאנדען ערמארדען, הייס דא עס מיר
טהון אונד איך ווערדע עס טהון.

חוה: הערע אויף מיט דיינע קינדעריינען! ערצעהלע מיר ליעבער וואס
האסט דא דארט געעהען?

סאלאמאן: טאבעלע איזט געעסען בייא איהרער ארבייט, געבען איהר
איזט געעסען איהר פאטער, געשפיעלט האט ער אויף זיין פיעדעלע,
אז וועלכע ויסע טהענע וועלכע הימלישע טהענע.

חוה: ניקט דאס וויל איך וויסען, איזט געקעלע אויך דארט געווענען?

סאלאמאן: אין דרויסען בין איך געשטאנען אונד מינע אויערען האבען
ניקט עטוואס אנדערס געקאנט הערען וויא נור דאס געטליכע שפיעלען
פון זיין פיעדעלע, וויא עס האט געקלינגען זא ווייך זא טרויריג, עס
האט מיר מינע ברוסט צוואמען געשניערט, ניקטס האבע איך מעהר
זעהען קענען ווייל מינע אויערען האבען זיך געפיללט מיט טרעהרען,
דאס פיעדעלע האט געקרבצט, עס האט געוויינט אונד איך האבע
מיסען מיטוויינען.

חוה: איך פראגע דייך אויף געקעלע אונד דא ערצעהלסט מיר פאן איין
פיעדעלע, סאלאמאן! דא וואנסט דאך דאס דא העטעסט פאר מיר
אין פייער געלאפען, ווילסט דא מיר איינעם טהון? באלד קאמט
דער אנקעל אונ ער וועט געוויס פרענען אויף געקעלע! ווילסט דא
איהם וואנען אז דא האסט איהם געעהען בייא וויינער געליעבטען
טאבעלע? נון איך רעדע דאך צו דיר! וואס ענטפערסט דא נישט.
ווילסט דא איהם וואנען וויא איך הייס דיר?

סאלאמאן: טאנע לאנג מעכטע איך אים שטאנדע זיין צו הונגערען נור צו
הערען צו לוישען צו דא ויסע הימלישע טהענע.

חוה: איזט דער מענש פאס זינען? נוארום אנטווארטעסט דא ניקט וואס
איך פראגע דייך?

סאלאמאן: מיר האט זיין שפיעלען איין איין אנדערער וועלט פערזעמאכט,
מיר איזט עס פארגעקאמען דאס איך נאך איין קינד בין, איין קליינעם
גליקליכעם קינד, אונד מינע מוטער ווענט מיר אויף איהרען שוים,
אך וויא האט מיין הערץ געשפיערט זא נומ, זא פרייערליך, זא גליקליך
(זינגט, פאנטאזירענד אב)

חוה: מיר טהוט וועה דאס הערץ אויף איהם! זייט איך האבע איהם
ענטזאגט געהט ער ארום אזוי צוטראגען! (יפצט) זא סאלאמאן דא
ווערעסט מיר געוויס ליעבער פאן דעם אלטען, וואלסט דא האטש

גוט געווען אזא ביטערער קאפאן! (מען הערט טוביה'ס שטימע) אה איך
הער ויין שטימע מיין צוקינפטיגער קומט!

אברהם/אברהם
Schild

(אויפטרעט טוביה נח נעהמט ביים איהם הוט שטאק לעגט וועק).
נאט ויין דאנק וואס איך זעה איך שוין אין דער היים ליעבער אנקעל.
איהר זענט אזוי לאנג אויסגעבלעבען אז איך האב שוין אנגעהויבען
איבערצוקלעהרען נאט ווייט וואס?

טוביה: חנה לעבען! ווען דאס וועסט הערען פאר וואס איך האב מיך
היינט לעגענער געוואמט וועט עס דיך פרייען.

חנה: אבער ליעבער אנקעל איהר זענט אזוי רעטהיטצט, נעמט איך
רוקט איך אביסעל אים. (וויא זעצט איהם).

טוביה: יא עס איז היינט היים אין דרויסען.

נח: יא א גרויסע הימל אפילו אין שטוב אויך. (טרונקט).

חנה: ווילט איהר נישט אביסעלע קאלטע לימאנאדע? איך האלט עס
אנגעגרייט פון אייערע ווענען. (גיסט אן) טרינקט ליעבער אנקעל עס
זאל איך וואהל בעקומען. (ער טרינקט)

נח: (אפארט) אוי האלט וואס איהם גוט דעם לאמפף. ....

חנה: נישט מיט אמאל ליעבער אנקעל, איהר זענט אזוי פערשוויטצט, איך
האב מורא עס זאל איך נישט שאטען.

נח: וועה מיר וואס קאכט איהם אב וויא א ווייבען צימעס.

טוביה: חנה'ניו דאס ביזט א גוטע נשמה אבער פאר וואס זאגסט דאס מיר
נאך איהר? דאס ביזט דאך שוין אזוי גוט וויא מיינע דאס מענטשט מיר
שוין זאגען דאס.

חנה: איך קען נישט, עס לעגט זיך מיר נישט, דיא צונג ביז. ....

טוביה: אה איך ווייס וואס דאס מיינט! באלד חנה'לע באלד וועסט דאס
איה ויין מיין אשט חיל בדת משה וישראל.

נח: (צעברעכט א טעלער) מול טוב צו אלדע רוחות. ....

ביידע: (ערשטאקען) נח! וואס איז געשעהן?

נח: נאר נישט! אויסגעגליטשט, געפאלען! איין אלטער מאן גליטשט נישט
אויס פאלט און צומאל קען ער שוין נישט מעהר אויפשטעהען.

טוביה: וואס טוהסט דאס נח? האסט מיר עפס געוואלט זאגען?

נח: זעהר א געטהיגע זאך!

טוביה: לאמיר הערען וואס?

נח: (וויינט) שיקט חנה'ן אונזען!

טוביה: חנה'לע! וויא אזוי גוט אויף איין אויגענבליק. (חנה אב) נוא וואס
האסט דאס מיר צו זאגען?

נח: שיקט חנה'ן אונזען!

טוביה: שיכור דאס וועסט נישט אז וויא איז שוין נישט דא?

נח: אבער באלד וועט זיך דאך וויעדער אריין קומען אונז וועט איך
וויעדער מאכען קיצוניו מיצוניו! שיקט חנה'לען אונזען אט פון דאךט
מיין איך. .... שיקט וואס ארויס פון דאךטען, זאל וואס מיט איהר
גלייכען זיך שפיעלען קיצוניו מיצוניו.

טוביה: וואס ערלויבסט דאס דיר שיכור?

נח: אדרבה ר' טוביה'ניו ווערט אויך א שיכור!

טוביה: וואס?

נח: איך מיין איהר זאלט וואס משלח ויין פון אייערע געדאנקען אונזען
שיקען! ר' טוביה'ניו! בעסער ווייט נעמט אזא שיכור, איידער וואס
זאל שפעטער חס ושלום מאכען פון איך אזא שיכור. ....

טוביה: אויס דיר רעדט ארויס דער בראנפער!

נח: זאל איך קרענקען, מיין געטריישאפט צו איך! ווער ווייט נאך אזוי
גוט וויא איהר ר' טוביה'ניו אז איך בין אויך אמאל געווען א מענטש
מיט לייטען גלייך? אונז ווער האט פון מיר געמאכט דאס וואס איך
בין געטצט? א חנה'לע! איך מיין א טעכטעריל פון אונזער מוטער
חנה! געהייסען האט וואס נאמען! אזוי נאמען חנה'לע וואלט דאס געווען
געבראכען א פיסעל! וואס איז אויך געווען א סך יונגער פון מיר, אבער
מיט איהר קיצוניו מיצוניו האט וואס מיך אזוי צענומען אזוי צעשרויפט
ביז איך האב צו מול חתונה געהאט! אבער נאך דער חתונה? אוי ר'
טוביה'ניו נישט פאר איך געדאכט, אוי האט וואס מיך צענומען, אוי
האט וואס מיך צעשרויפט, נאט שפיעלעלט איך אן אין מיר!

טוביה: נח דאס ביזט א נאר, נישט אלע פרויען זענען גלייך.

נח: אוי אז ס'זאל אויף וויא אלע קומען א. ....

טוביה: שטיל!

נח: נוא איז לא פידאלטי, האב איך נישט געפידעלט!

טוביה: געה אונ מיש דיר נישט אריין מעהר אין אונלעכע זאכען וואס געהט
דיר נישט אן!

נח: איהר ווילט מיך נישט פאלגען ר' טוביה? נישט וועט אכטונג אז איהר
זאלט נישט בעקומען נח'ס טבע.

טוביה: דוא זאלסט מיר נישט ענטפערען ביז איך פרעג דיר.

נח: א מאן פון 60 און מיט א הארץ פון 20, אוי אז ער אפגעפרעגלט.

טוביה: געה!

נח: איך געה שוין!

טוביה: געה זאג איך דיר.

נח: איך געה! וואס וועט איהר ווילט מיך ארויסטרייבען? אוי קיין אלטער
מאן זאל גאר נישט געבוירען ווערען. (אב)

(אויפטריט חוה וויינענד.)

טוביה: תנה'לע וואס איז געשעהען? דוא וויינסט?

חוה: איך האב אומגעזעהן געהערט! פון אלע ווייטען האב איך שוואים, מען
פערניגט מיר נישט מיין גליק!

טוביה: באלד תנה'ניו! באלד וועסט דוא לאכען פון דער נאנצער וועלט!
וואס קומערט עס דיר וואס דער אלטער שיפור האט געפליידערט?
ניינע צרות רעדען געבייך פון איהם ארויס, גלייב מיר איך האב אויף
איהם רחמנות דערפאר פערצייהע איך איהם אלעס, הער בעסער
פון מיר א פערעקליכערע בשורה! (וועטען זיך) קוק אהער! (צייגט איהר
איינע פאלע בריעפטאשע.)

חוה: וואס איז דאס?

טוביה: מיין נאנץ פערמענען ליענט אין דער בריעפטאשע! איבער
הונדערט טויזענד גולדען!

חוה: איך פערשטעה דיר נישט!

טוביה: דוא ווייסט דאך אז איך האב מיך בעשלאסען צוריקצוציעהען
פון מיין געשעפטען, אונ א גריקליכער צופאל האט מיך גראדע
צונאמען געפיהרט מיט איין אנענט פון וועהר א רייכען מאן וועלכער
האט אלעס בייא מיר אפגעקויפט, נישט נור מיין געוועלב, אויך דאס
הויז אונ דעם גארטען אלעס וואס דוא וועסט דא פאר דיר אונ נישט
נור ער האט מיר אנגעבאטען א פרייז וואס האט מעהר דיא ווערטה.

נור ער האט מיר אקעס בעצאהלט מיט באארעם געלד, אונ דאס איז
עס איבער הונדערט טויזענד גולדען. (לענט בריעפטאשע אס מיש)

(אויפטריט נח)

חוה: איבער הונדערט טויזענד גולדען?

טוביה: ביז אין א פאר וואכען דארפען מיר דעם ניינעם איינגעמיינער
אבטערעטען דאס הויז, דערנווייל וועל איך מיר וועהן אייגריכטען א נייט
וואהנען אין וועלכער מיין תנה'לע וועט איינציהען אלס בעל-הבית/טעלע
נא געפעלט עס דיר? (גלעט זיא)

נח: וויא דער אלטער שליינט דיא סלינע איך לעג מיך אין דער ערד.

חוה: מיר געפעלט אלעס וואס מיין גוטער אנקעל טהוט.

טוביה: נא אונ ווען וועסט דוא מיך שוין רופען ביים נאמען?

חוה: (אומארעמט איהם) טוביה! נשמה!

טוביה: אזוי אזוי ביזט דוא מיין גוט מלאך'ל. (קישט זיא)

נח: אויב אזוי איז חתן פלה ברעכט דיא קעפ... (אב)

טוביה: דאכט מיר איך האב עמגען געהערט רעדען, איז דאס נישט מיין
שאטן גענקעלע?

חוה: וואס פאלט דיר איין? וויא קען ער זיין דא אז ער איז בייא זיין
טאבעלען?

טוביה: (בעז) וויא זאגסט דוא איז ער?

חוה: זיין זיין ער איז נישט דארט!

טוביה: חלילה, זיין האלט פאר מיר נישט פערבארנען קיין שום סוד,
איך וועה אז דוא ווייסט, דערצעהל מיר אלעס!

חוה: זיא איהם מוחל, ער איז דאך נאך א קינד.

טוביה: דוא געהקסט דיר אן פאר איהם תנה'לע? דוא ביזט צו א גוטע
נשמה! וועה איז מיר, נאך דעם וואס ער איז א חתן געווארען מיט ר'
איצעלעס טאכטער לאזט ער זיך אלץ נישט אב פון יענער? טראמץ
דעם איך האב איהם געווארענט אז איך וועל איהם פערשטויסען ווען
איך וועל נור הערען אז ער געהט אהין? תנה'לע גיב מיר מיין הוט
אונ מיין שטעקען איך וועל אהין געהן אונ קוים טרעף איך איהם
דארט אזוי איז ער נישט מעהר מיין קינד.

חוה: פאלג מיך טוביה'ניו געה נישט אהין! דוא וועסט דיר נאך ערגערען

208/30

אונ עס וועט דיר חלילה שאטען, פאלג מיך אונ געה ניט! — נא דיר דעם הוט מיטן שטעקען. (גיט איהם ער לאזט זיך געהן).

טוביה: איז מיין קאפ איז מיר אזוי דערשלאגען אז איך האב שיער מיין נאנץ פערמענען געלאזט אויף הפקר (נעהמט טאש וויל געהן, בעינט זיך) ניין! איך וועל אזוי פיעל געלד נישט טראגען ביא מיר! אט דא איז עס זיכער! (פערשליעסט עס אין שילדאד).

(אויפטריט סאלאמאן)

אזוי! אונ יעמאט חנה'לע איז דאס ניט מעהר קיין סוד, דוא מענטשט שוין דער נאנצער וועלט ערצעהלען אז איך האב אלעם פערקויפט אונ געמאכט צו געלד, אונ אין א קורצער צייט וועסט דוא איה"ש זיין מיין נייע בעל-בית'טע אין אונזער נייעם הויז! (קישט ווא, אב)

סאלאמאן: (פאקט ווא) ער האט דיר געקויפט?

חנה: סאלאמאן וואס איזט דיר?

סאלאמאן: חנה'לע! ביים אלמעכטיגען נאט! וואס מיר איזט עס וואהר? דוא ווירסט באלד טוביה'ס פרוי?

חנה: פאר וואס זאל איך עס לייקען? נא עס איזט וואהר!

סאלאמאן: ניין עס איזט נישט וואהר! אונד עס זאל אויך נישט וואהר זיין! חנה'לע וויסט דוא דאס דוא מארדעסט מיך? חנה'לע וויסט דוא דאס אויס פערצווייפלונג ווערדע איך פערריקט ווערדען?

חנה: איזט דאס מינע שולד אז דוא ביזט א נאר? א דאגה אביסעל, דוא וועסט באלד געפינען איין אנדערע וועלכע וועט דיר פערנעמען מאכען אין מיר, גלויב מיר דוא וועסט מיך שוין מיט דער צייט פערנעמען.

סאלאמאן: פערנעמען? ווייל דוא אלעם פערנעמען האסט? אונזער קינד'הייט, מינע ליעבע, דינען שוואהר (פאקט ווא) ווייל דוא אין דיר קיין הערץ האסט?

חנה: לאס מיך לאס, דינע אונזען וינד פאל בלוט, איך האב מורא פאר דיר, לאס מיך לאס.

סאלאמאן: (לאסט ווא וויינט) האב איך דיר וועה געטהון? חנה'לע ווייט נישט פנעט אויף מיך, איך ווייס נישט וואס מיט מיר איזט, איך בין נא אונגליקליך (וויינט) חנה וועה דארט אבען אין הימעל איזט איין גערעכטער נאט וועלכער וועט אלעם אונד הערט אלעם! ער וויסט

וויא אונגענדליך איך דיר ליעבע, ער אליין וויסט וויא אפט איך האבע שטילערהייט געוויינט, וויפיעל געכטע מיר דא פערצווייפלונג דען שלאף גערויבט האט וויט דוא גענען מיר נא פאלש געווארדען ביזט. חנה'לע ווילסט דוא דען איינען מענשען עלענד מאכען? ווילסט דוא מיך פאן דיר פערשטויסען פיר אלע מינע טרייע צו דיר?

חנה: ליעבע קאן מאן זיך אליין נישט געבען אדער געהמען, וואס האבע איך שולד דאס איך קאן דיר נישט ליעבען?

סאלאמאן: וויא? ווילסט דוא מיר פילייכט איינרעדען דאס אין דען 60 יערהינען גרייז ביזט דוא נא פערליגעכט? שטילליכע, ווער וויסט עס נישט דאס דוא נאך ווינעם געלדע טראכטעסט?

חנה: דוא פערעכער מענש! אים אונגענדליך זאלסט דוא דאס הויז פער-לאסען, דוא זאלסט נישט מעהר פאר מינע אונזען קאמען, ארויס פאן היער!

סאלאמאן: דאס אלזא איזט דאס ענדע פאן אונזער לאנג יערהינער ליעבע? דוא ווערפסט מיך הינאוויס? דוא מיך? (פאקט ווא) חנה'לע האסט דוא פילייכט געוועהן דא בילדער אויף דעם מארקט? האסט דוא אויך געוועהן יענעם בילד וואס שטעלט פאר איינען וואהנענען אויס פערצווייפלונג ערמארדעט ער ווינע געליעכטע ווייל ווא איזט איהם פאלש געווארדען וויא דוא מיר! אונ אזוי וויא יענער דארט אים בילד נא ווערדע איך דיר טהון (גיט ווא א ווארף) אומבריינגען ווערדע איך דיר שטערבען מוסט דוא, נא שטערבען, (וויינט ווא)

חנה: רעטעט, הילפע הילפע.....

(אויפטריט טוביה)

טוביה: וואס איזט געשעהן? (גיט איהם א ווארף בעפרייעט ווא). חנה: פיהר מיך אונזען, איך האב מורא פאר איהם, ער איזט פלוצלינג משונע געווארען.

טוביה: נא האסט דעכט ער איז נישט ביים ינען! קום אפשר דארף מען איהם געהמען אין משונענעם הויז אריין.

סאלאמאן: אין משונענעם הויז אריין? (שפרינגט ווילד אויף ווארפט ווא דוא מאן).

ביידע: געוואלד!!!! (אב)

סאראמאן: א מעסער! וויא נעהם איך א מעסער? אד מיין קאפף! בין איך ווירקליך משונע? וואס האב איך פריהער געוועהן אונד געהערט? אלעס האט ער פערקויפט אונד געמאכט צו געלד, אונד דאס גאנצע געלד ליעגט היער? ח ח ח! אויף איינען גרייז האט ויא מיך פערביטען ווייל ויא טראכט נאך ויינעם געלד? נא ווערדע איך דיר מאכען ארם, בלוטארם! בערויבען ווערדע איך דיר, בערויבען ווערדע איך איהם פאן ויין גאנץ פערמענען ויא וויא ער האט מיך בערויבט פאן דעם ליעבסטען אויף דער וועלט! היינין ווארפען וויל איך עס אין וואסער, אדער איך ווערדע עס פערברענען, ארם ואל ער אויף אזוי ווערען אזוי וויא איך, דאן! ח ח ח דאן ווירד ויא איהם אויך פערלאסען וויא ויא האט מיך פערלאסען, הא? (וויל אויפרייסען שילד) וואמיט קאן איך דען שלאס אויפברעכען? מיט מיינע גענעל, מיט מיינע צעהנע וויל איך עס אויפרייסען. (רייסט דען שלאס)

(ערשראקען)

נח: איז דאס טאקי אמת אז דוא ביזט משונע געווארען?

סאראמאן: משונע?

נח: ווען גיט פאר וואס וועט שלאגסט דוא דיר קאפ אין דער וואנד?

סאראמאן: ווער האט דיר געזאגט אז איך בין משונע?

נח: ר' טוביה האט ערשט גערעדט דערפון אז מען ואל דיר געהערען אין משונענעם וויז אריין, אבער חנה'לע האט איהם עפיים שטילערהייט איינגערוימט אין אויער אריין אונד ויא האבען ויך ביידע צעראכט.

סאראמאן: געלאכט האבען ויא? געלאכט פאן מיר? ווארט נח באלד ווערדען ויא שוין גישט מעהר לאכען, גישט ויא, גישט דער אלטער, אבער ווייסט דוא ווער עס וועט יא לאכען? דיא נאסען-יונגען! קינד אונד קייט וועלען באלד פון ויא לאכען, יא פון ויא ביידע, אונד לאכען ווירסט דוא מיך ערשט הערען, נח! מיך ווירסט דוא הערען לאכען קאמט (ביידע אב).

פערוואנדלונג

(גארטען, רעכטס איין הויז מיט באלקאן פערציערט, מיט בלומען אין גראס באגן)
(אויפטריוט דוד, טאבעלע, יענקעלע)

דוד: אלזא איהר ליעבט אייך ביידע?

טאבערע: פאטערל!

יענקער: אנקעל!

דוד: איך האב דאך אבער געהערט אז דוא ביזט שוין א חתן.

יענקער: אויף כמעט ווען אנקעל! פאר 8 טאגען איז געוועזען מיין פאטערל

געבורטסטאג אונד היינט איזט דין געבורטסטאג! פאר 8 טאגען איז

שילע געווען מיין טאלע אונד איך איהר האבע, לאס עס היינט ניין מיט

מיר אונד מיט מאכעלען אויך דעם רעכטען אמת, יא אנקעל?

טאבערע: פאטערל!

דוד: איך ליעבע קינדער האבע ניכטס דאנענען (ביידע פרייען ויך) אבער

וואס ווירד דין פאטער דאצו וואנען?

יענקער: וואנען וועט ער גאר גיט, ער וועט נור פויקען! נוא ואל ער

פויקען, עס וועט איהם דען עפיים העקפען, דארויף בין איך דער וואהן

פאן מיין פאטער ער איז איין עקשן בין איך נאך א גרעסערער.

דוד: איברינגען מיינע קינדער ניכט געווארנט! ווירד גאר ניכטס מעהר

העקפען ויא האבע איך פיר דיינען פאטער איין עקסטרא מיטעל! יא

היינט אין מיינעם געבורטסטאג האבע איך פיר איהם וויא אויך פיר

אייך אלע איינע גאנץ געוואנדערע איבערראשונג פארבערייטעט

ניכט געווארנט קינדער, אייערע ליעבע ווירד עוויג בליהען, דוא

יענקעלע דארפסט נור וועהן דאס קריגעלע ואל ויין פאל! (דוד וינגט)

I.

א שטען יונגעל שטעהט ביים בריינען

האלט א בלוים אונד שפיעלט ויך שטען

א מיידעל ועהט ער שעפט פאן דרינען

א קריגעלע וואסער גאר אליין

ער געהט צו אונד וואנט איהר גוט מארגען

עס איז דיר שוועהר וואנט ער איהר שטיל

31/12/11

ניסן אלול 1911

לא וועל איך דיר שוין פערזארגען
דאס קריגעלע ואל ווין פיל (ביס) יא פיל!

II.

אונ ווין בלום גיט ער איהר
היט אב וואנט ער דעם פערענעם
שטענדיג בליהען ואל ווא דיר
נישט געטרויען אויף פערענדע הענד
בעניעס ווא נור אלע פריהמארגען
וואל שטעקען בליהען ווא איך וויל
דערפאר וועל איך שוין פערזארגען
דאס קריגעלע ואל ווין פיל (ביס) יא פיל!

III.

דאס יונגעלע ווערט א מאן מיט יאהר
אונ דאס מיידעלע א מאדאם
פון דעם קריגעלע א שטיבעלע נאר
אונ פון דער בלום א ליעבעס פראם
ווא ערפרישט איהם אלע פריה מארגען
פאר ליעבע ווערט ער שיער דיל
דערפאר וועלט ער דיא שטוב פערזארגען
אז דאס קריגעלע ואל ווין פיל (ביס) יא פיל!

(אויפטריט נח מיט פלעשער).

נח: וועל איך שוין זארגען דיא פלעשעליך זאלען ווין פיל.
יענקער: האסט אלעס געבראכט וואס איך האב דיר געהייסען?
דוד: וואס איזט דען דאס?

יענקער: וואס מיין פאטער האט וויינען געבורטסטאג געפייערט, אזוי
פריהליך ואל אויף מיין אנקעלס געבורטסטאג געפייערט ווערען.

נח: אונ איך וועל ווין דער פייערמאן.

יענקער: אונ נח! נעהם ארויס לאמיר וועהען וואס האסט דא געבראכט?

נח: (נעהמט א פלאש פון קליבער, לעזט אויף עטיקעטע) מען דארף קענען קי-
קא-קני-קניאק (אלע לאכען) קניאק איך ואל אזוי לעבען, ועהט איהר
הער פראפעסאר קניאק.

דוד: קאניאק!

נח: ווא יא קאניאק קניאק, אלס איינס, אבי צום טרינקען.

יענקער: וואס נאך האסט דא געבראכט?

נח: איך האב געבראכט מיין נאנצע משפחה (פלאש) אט דאס איז א
טהייערער בחור, ער קאסט א סך, (לעזט) מען דארף קענען לעבען
בור... ק... ל... מ... בורר בורדיא (אלע לאכען) איך נאר אזוי לעבען
ווא עס מאכט בורדיא, מען דארף קענען לעבען, נאט ועהט הערר
פראפעסאר, איהר קענט דאך לעבען.

דוד: בורדיא!

נח: בורדיא בורדיא אבי עס איז צום טרינקען.

יענקער: וואס נאך האסט דא געבראכט?

נח: אצינד קומט דער רעכטער בחור! פאר איהם האב איך דאס נאנצע
געלד אוועקגעגעבען, עס שיקט היט אייך אט שיקט עס.

יענקער: וואס איזט דאס?

נח: באלד וועל איך אייך זאגען! מען דארף קענען לעבען! שפי - שפא -
שפאניער (אלע לאכען) איך ואל אזוי לעבען ווא דאס איזט שפאניער,
דערפאר שיקט ער, איהר ועהט גיט ער נעהט שוין צוגעבונדען דעם
קאפף, פריהער האט ער געשאסען, אבער אצינד האט איהם דער
אמערקאנער אזוי צוגעריגט אז מ'האט איהם געמוזט צוגינגען דעם
קאפף! נאט ועהט הערר פראפעסאר.

דוד: שאמפאניער!

נח: ווא יא שאמפאניער, מען דארף קענען לעבען.

דוד: פיר וועם האסט דא דאס אלעס פארבערייטעט? וויר האבען דאך
קיינע געסטע?

נח: ווא אונ איך ווא ביז?

יענקער: מייע געווענע קאמעראדען דיא סטודענטען האבע איך
היעהער איינגעלאדען, ווא אויך דיא מוזיקאנטען פון דעם שטעדטיל,
האבע איך בעשטעלט.

נח: מוזיקאנטען, סטודענטען, פוסטע זאכען, לאמיר בעסער געהמען צו
ביסלעך אזוי ווא נאט האט געבאטען.

יענקער: דא קאמען דיא מוזיקער!

ערע: פארטא - פא מאנשאר - רע מינאר
הערש דעם אקארד - גלייך.

אדאמאן: איז קלענערליך זענען מיר אין שטערטיל נור (אלע ביט)
אויף אלע חתונות אונד בריית'ן זענען מיר אין קאד
הא סטיקאמא מאל מא בים בערעבימבי .....
הא לינאטע דולטשע - פאל שרעקט שלעכט
דער פויקער האט רעכט (א קלאם)

(אויפטריוט טאבעלע)

זאבערע: איז דאנק אייך ליעבע נוסע פריינד
איז דאנק אייך אלע היינט
איינער שרעבענהייט צו מיר
דאס פערנעלשעט אלעם היער
איז אפער מייערנייטם אליין
בין גיט אים שטאנדע דאנקען ניין
אונד נור בעלאהנען קען אונד דאפיר
יא נאט אליין.

קאד: (כיו נאט אליין)

יא מיר ווינשען דיר אלע אלע
גלייך יא מיר ווינשען דיר (3 סאל)
אלע אלע גלייך יא מיר ווינשען דיר
גלייך מיר ווינשען גלייך.

(אויפטריוט סטודענטען אין דיא קוליעסע)

דיינע פריינד ויין קאמען היער
יא ויין קאמען שנעל צו דיר.

טאבערע: וואס ואל גס בערייטען זא פיעל לעדער אין דעם מא. נוס
קאן דאס ויין?

סטודענט: איז דיינע גליינד ויין קאמען היער שטאלאלא (לויפען אריין)
פאן דער שולע געלאפען שנעל ויך צו שרעפען היער
גלייך ווינשען דיר

דיך גראטולירען אויף דער שטעל פאן דעם הערצען ניין
אמזיערען שען, אמזיערען שען.

צו ויין געבוירטסטאן פריהען אלע גערן
דאמען אונד אויף העררן
אויף סטודענטען אלע
זענער וויל ויך מיהען שענער צו שטעלען
אום נור דיר געפעלען
יא נאה אונזער גלויבע אה שענע טויבע
דיר טרייע נור צייגען זענען מיר געקומען דיינע פריידע צו זעהען.
קומען מיר אליין
זא איין גענוס האפען וואלען וויר זעהען
אה אונזער גלויבע - שענע טויבע - אונזער טרייע צייגען וויר
אלע 6 גראטולירען אלע 6 קאמען וויר
עמפפאנג פאן אונד צו דיינ געבוירטסטאן אונזער ברכה סאמאראמא
אום נור דיר געפעלען אליין אליין.

יענקער: ליעבער נוסער פאטער - פון היינט אן אונד ווייטער

הערט נור וואס איך וויל
זאלען וויסען אלע - אז יא איז מיין בלה
דאס איז נור מיין ציעל.

פאן איהר מונד דאס הערען - בין איך דאס זעהר גערן
דא פאר אלע גלייך
וואס איז דען דאס שטעלען - ס'איז נישט דא פאר נועמען
זא דאס שווער איך איך.

קאד:

דיך בעגריעסען וואר נור אונזער ציעל
דוא זאקסט וויסען
אונזער געפיהל
דיך בעגריעסען וואר
אונזער ציעל.

ביידע:

יא איך ליעבע איהם
יא דאס שווער איך אצונד
יא איך ליעבע איהם אצונד
איך שווער איך שווער
יא איך שווער אצונד

דאמען: אלע קאמערעדען - דא וינד היער געלאדען פריעהליך נור

יענקער טאבערע: פריידענסטאנע הייטע ואל ויין פיר זאלען
קיינע קלאגען פריעהליכע ליעדער זאלען

לויטער לייערע וואל שטענדיג ביא אונז הערשען
אלע דא פערנאמעלט היער אלע וועלעט פערקליד און א שיעור.
קאהר: און וויא שטען - וואנט אליין - פריינדע צו האבען אויף דער ערד -
האט קיין ווערטה - נא יא נור דאס איזט ערהאבען
און וויא שטען - וואנט אליין - פריינדע צו האבען
דאס איזט דאך יא וויקליך ווער ערהאבען
יא מיר דאנקען. (אלע אב)

(אויפטריט איצעלע קיילע ביילע טילע אלטערונגן)

איצערע: איך וואג איך קיילע ביילע איהר וואלט דורך ארץ האבען
פאר מיר.

קיידע ביידע: וואס איזט דאךט אזוינס?
איצערע: אדער פארנעמט איהר נאר אז איהר רעדט מיט איצעלע יחסי
מיט דעם בארדימטעווער פונם טאטענס צד און מיט דעם לעפצער
פון דער מאמעס צד.

קיידע ביידע: איך הער איך וויא דיא בלאטע מיט אייער נאנצען וואס
און אויב איהר ווילט שווינען אייער כבוד האלטס דעם פיסק!
ארטערונגן: מאמע קריד איהם אריין אין דער בארד אריין אזוי וויא דוא
פלענקט טהון דעם טאטען ווען ער האט דיר אקענען געקענט.

קיידע ביידע: שטיל מיין פריינדע ערנער דיר ניט.
ארטערונגן: איך פרעג דיר ניט מעהר מאמע וואס האט יענקעל דא
צו טהון?

איצערע: דיא שאלה פרעג איך אויך, נור יענקעלע איז דען שולדיג וואס
עם ציהט איהם אהער? טאבעלע איז א מבשפה ויא האט איהם
געפירט פערשישופט.

קיידע ביידע: האלטס דעם פיסק, וועמען רופט איהר עס מבשפה?

איצערע: וואס געהט איהר עס איך אזוי אן פאר איהר?

קיידע ביידע: ווייל ויא איזט שוין מיין וואנטס בלה.

איצערע: אייער וואנטס בלה? פון ווען אן?

קיידע ביידע: עס ווענדעט זיך נור אין מיר, איין פיסק דארף איך געבען
און טאבעלע איז מיין וואנטס קינדס בלה.

ארטערונגן: נוא מאמע קום וועט און גיב שוין דעם פיסק!

איצערע: צו ויא איז אייער וואנטס בלה צו נישט, ויא איז א חצופה ויא
פארפיהרט מיר מיין קינדס חתן.

קיידע ביידע: הענטט איך אויף מיט איהם אין איינעם! אז ער איז יא
אייער קינדס חתן וואס וועט נאך ווקט ער דא ביא מיין קינדס בלה?

איצערע: וויא איך בין א יוד איך געה אריין וועל איך ויא אויסרייסען.

קיידע ביידע: אויסרייסען וועל איך איך דיא בארד און פאות.

ארטערונגן: מאמע קום שוין אריין און גיב דעם פיסק.

קיידע ביידע: איך געה! ער וועט ביא מיר האבען א שווארצען סוף דער
יענקעלע דער חוצפה'ניק.

איצערע: קיילע ביילע ספאדעק.

קיידע ביידע: איצעלע בעבואק.

ארטערונגן: איצעלע שפיצעלע נראכער לאם, דיר א מכה מיר א פלאם.

קיידע ביידע: לאזט מיך צו צו איהם איך וועל איהם אויסרייסען דיא
בארד און פאות!

(אויפטריט טוביה)

טוביה: וואס איז דא? וואס געהט דא פאר?

איצערע: מחותן לעב! ווער גוט וואס איהר וועט אנגעקומען! איהר וואלט
וויסען אז אייער קינד מיין קינדס חתן איז פארשישופט.

קיידע ביידע: אז פארשישופט וואלט איהר....

טוביה: שטיל! לאזט מיך צופריעדען, איך וויל נור הערען איז מיין
יענקעלע דא?

איצערע: א וואס איז ער דא און דערפאר קריענען מיר זיך.

(אויפטריט דוד, טאבעלע)

טוביה: וואס ער איז דא? (לאזט זיך געהן וויא קומען איהם ענטגענען).

דוד: וואס פערשאפט מיר דאס פערנניגען פון מיין ברודערס בעווד?

טוביה: וויא זיכער אז דאס פערנניגען וואלטס דוא קינדמאל נישט
דערלעבט צו האבען ווען איך וואל נישט זיין געצוואונגען מיין קינד
אבצוראטענען פון איין אונגליק.

דוד: פון איין אונגליק?

טוביה: יא פון דער געטן אין וועלכער איהר ביידע האט מיין קינד אריין
געחאפט, דוא צוואמען מיט דיין אויסגעלאסענער מויד.

דוד: דאָרף איך דיר בעטען דיין צאָרן איין וועג צו בעהערשען אונ פוי
 מיין קינד מיט אביסעלע מעהר רעספעקט רעדען?
 טוביה: וויא איז מיין קינד פֿרעג איך דיר?
 איצערע: אַט קומט ער!

(אויפֿטויט וענקעלע ערבליקט טוביה'ן ירשרעקט.)

טוביה: וואס האָסט דוא דא צו טהון? וואס האָסט דוא דא צו ווען?
 אונ צו וועמען ביזט דוא געקומען?

יענקער: פאטער!

טוביה: ענטפער! (ווייל איהם שלאָגען.)

דוד: טוביה!

טוביה: נישט דיר פֿרעג איך, דיר פֿרעג איך אונ דוא וואָלט מיר
 געטפֿערען!

דוד: ברודער! אונטערע קינדער האָבען ויך ליעב אונ פאסען איינס צום
 צווייטען, איך מיינעדיגסט האָבען שאן דיא איינזיגלינג געגעבען.

טוביה: נא? ... דוא האָסט שוין דיא איינזיגלינג געגעבען?

דוד: נא! אונד ווען דוא מיין ברודער האָסט איין הערץ פֿיר דיין קינד, נא
 טהו אויך דאס וועלכע.

טוביה: מיין קינד דיין איידעם? ליעבער וועל איך איהם וועהן טויזנט
 פאר מיינע פֿיס. (שלעפט איהם אריבער גיט איהם א וואָרף.)

אדע: ר' טוביה!

דוד: ברודער!

טוביה: ווער איז מיין ברודער? וויא וואָנט אזא נידריגע בריאה מיר צו
 רופען זיין ברודער? איך האָב מיר שוין לאַנג פֿון דיר אָנגעוואָנט, דוא
 האָסט מיר פֿערשונאָרצט מיין פֿנים, איך שעהם מיר מיט דיר.

דוד: נעמאנד האָט ביז יעמאָסט מיר נאָגעוועזען דאס איך איין דיעב, איין
 שטראָסען-רויבער, אָדער אירגענד איין אנדערער פֿערברעכער בין!
 וואָמט אַלזא דוא גראָסער מאַן שטאַלציערסט דוא איבער מיר? מיט
 וואס ביזט דוא איין גרעסערער מוֹחם פֿאַן מיר?

טוביה: הערש מענשען הערט וויא ווייט זיין חוצפה געהט, מיט וואס איך
 שטאַלציער געגען דיר פֿרענסט דוא? אומזיסטיגער פֿרעסער צו וואס
 לעבסט דוא אויף דער וועלט? וועהרענד איך בין געוועזען טהעטיג

אונ פֿלייסיג אונ ארום מיר האָבען נאָך א סך מענשען געלעבט וואס
 האָסט דוא געהאָן? געקראָצט אויף דיין פֿיעדעלע! דוא בליזמרוק
 דוא ציגיינער, נור פאר מיין מיה האָט מיר נאָט געהאַלפֿען, איך בין
 רייך, איך בין גבאי אין שוהל, איך בין ראש הקהל, גבאי ביא דער
 חברה אין שוהל, איך בין איין אנגעוועהענער מענש, אונ וואס פאר א
 תכלית האָט ויך פֿון דיר אויסגעלאָזט? א בעטלער ביזט דוא פֿון
 דאָנען אַנזעק אונ א בעטלער ביזט דוא צוריק געקומען!

דוד: אַלזא דאס איזט דער שְׂכום פֿאַן דיין לאַנגער רעדע? דוא ביזט איין

גביר אונד איך בין איין בעטלער, איך וואָלט דיר אויך געקענט
 האַלטען נא איינע לאַנגע רעדע אום דיר צו ערקלעהרען דיא
 ערהאָבענהייט פֿאַן דער געמליכען מוֹזיק, אָבער זיין! נא איין בויגער
 וויא דוא ווירד מיר נישט פֿערשטעהען! דוא ביזט א גביר, דוא האָסט
 דיר ערוואָרבען איין פֿערמענען, דאס איזט דיין שטאַלץ! וויא איך וועה
 ווירד דא ביא אייך אין שטענדיג נאך דעם פֿערמענען דער מענש
 געשעמאָזט, אונד ווער עס האָט אס מיינסטען דער איזט דער בעסטער?

נא בין איך דער בעסטער פֿאַן אייך אַלע! (וואַרפֿט געלד איבער דיא ביהנע)

וועה מיין גביר וואס איך בין אים שטאַנדע! ווייסט דוא וואָרום? ווייל
 איך בין צעהן מאל, צוואַנציג מאל רייבער אַלס דוא! איין בעטלער

בין איך? זיין איין מיליאָנער בין איך צוריק געקאָמען! דיא בעטל-
 קליידער האָבע איך נור דאָרום אנגעלעגט אום אייך אויף דער פֿראָבע

צו שטעלען! אונד ווילסט דוא וויסען ווער צווישען אונ מעהר נאמען
 אונד מעהר עהרע האָט? נא פֿראַגע נאך אין אַלען הויפטשטעטען

פֿאַן נאָנץ אייראָפּא, פֿראַגע נאך דעם נאמען דאוויד גיינער, אונד מאַן
 ווירד דיר זאָגען דאס קעניג אונד פֿירסטען האָבען איהם פֿערנעמערט.

זיינע ברוסט מיט אַרדענס געציערט, מאַן ווירד דיר זאָגען דאס זיין
 נאמען איזט אין אַלען לענדער דער גאָנצען וועלט ווייט בעריהמט!

אַלזא ווער פֿאַן אונד ביידיען דאָרף שטאַלציערען מעהר? (ענטבלעסט ויך דיא
 ברוסט מיט אַרדענס) וועה הער מיין גביר אונד קניע ניעדער פאר מיר!

(טוביה איצעלע שטעהען פֿערווירט, טאבעלע יענקעלע פֿאַלען אויף דיא קניע
 געבען דור אין ביידע זייטען, דאס בילד ווירד בעלייכטעט פֿאַזיציאָן.)

(פֿאַר אַ נ.)

(ענדע דעם צווייטען אַקטעס.)

3073
A. FISHKIND, 77 2nd Ave., N. Y.

III. אקט

דייבער וואל, געדעקטער מיט, לינקס א שרייבטישעל מיט שפאלאך, עס וועט זיין
טוביה, חיה, געפנט, קיילע בילדע, אלטערונג, איבער, טילע, נח.

קאהר: פלעקעט צו מול טוב העקט העקער פיסלעך אויף

נא וואס וואנט איז צו דעם פאר

אויף אויף אלע אזא יאהר

קול שישון וקול שמחה געוואלד מול טוב

נא וואס וואנט איז צו דעם פאר אויף אויף אלע אזא יאהר.

קיילע ביידע: גליק אונז נחת ווייניג דיר מיין וועגלע ווא איז הייט איז.

ארטערונג: פרוך מחנה מתים.

קיידע ביידע: מתנות האב איז דיר געבראכט

שעהם דיר נישט אונז נעהם עס.

ארטערונג: פרוך דין אמת. (אלע ראכען)

קיידע ביידע: לאכט נישט אויס מיין מיין פיינעלע

מיין נישט אז ער איז איין ענעל

האטש עס רינט איזם אמאל פונם אייגעלע

אונז עס קאפעט איזם פונם גענעל.

איבערע: (נעהמט דיא תנאים) אצונד וועלען מיר לייגען דיא תנאים

והכל שריר וקיים נאום ר' טוביה ב"ר יעקב שמואל, נאום הבתולה

חנה בת ר' צדוק אהרן מול טוב מול טוב (נח עברעכט א טעלער) לחיים

חתן! השו"ת ואל העלפן דער ויוג ואל עולה יפה ויין! גילט דיר א

נוט יאהר בלה לעפען דוא ביזט צו מול פערקנסט געווארען מיט

אונזער גביר ר' טוביה'ניו מאריך ימים ואל ער ויין, נישט דא וואג איז

נישט דא אזא נוט הערץ אין דער ווייטער וועלט, אזא אמת יודיש

הערץ ווא אונזער גביר ר' טוביה'ניו מאריך ימים ואל ער ויין, איז

ווייסט רבותי אז איז בין א פערמעגליכער בעל בית, אבער ווייסט

איז וועמען איז האב עס צו פערדאנקען? אונזער גביר ר' טוביה'ניו

מאריך ימים ואל ער ויין, נישט נור איין מאל האט ויך געמאכט אז
איז בין געווען אין אזא קלעם אז איז בין שיעור לא עלינו איבער
געקומען אויף בעסטעל ברויט, אונז ווער מייןט איזר האט מיר געדעם
מאל פון דער נויטה ארויסגעדראטעוועט? אלס אונזער גביר ר'
טוביה'ניו מאריך ימים ואל ער ויין! אונז איזר מענט מיר גלייכען
רבותי בקו שלי שוועהר איז איז, אז ווען עס ואל ויך ר' טוביה'ניו
טרעפען א פאל אז ער ואל דארפען פון מיר א טובה, אזוי וועל איז
מיר לאזען פאר איזם מיין רעכטע האנד אפשיידען, וואס וואג איז?
אין גאנצען וועל איז מיר לאזען מקריב ויין פאר אונזער גביר ר'
טוביה'ניו מאריך ימים ואל ער ויין, לחיים לחיים.

קיידע ביידע: גילט דיר א נוט יאהר בלה'ניו! גילט איז א נוט יאהר חתן
ר' טוביה'ניו.

ארטערונג: מאנע ימים ואל ער ויין.

קיידע ביידע: מיין מאן א גוטען זכות ואל ער טראגען האט מיר נישט
איין מאל דערצעהקט ווא פיער טובות ער האט געהאט פון איז
ווען ער האט נאך געלעבט ר' טוביה'ניו.

ארטערונג: מאנע ימים ואל ער ויין.

קיידע ביידע: נא איז אלליין וועניג צרות האב איז געהאט מיט דער
רושה? ווען נישט ר' טוביה'ניו וואלט איז חס ושכום געווען געבריעהן
איין ארימע אלמנה אז נישט דערלעבען ואלען עס מינע שונאים, אונז
איז האב עס שטענדיג געזאגט אז פאר איז ר' טוביה'ניו וועל איז
אין פייער דויפען, גילט איז א נוט יאהר.

ארע: לחיים לחיים.

טוביה: נח ווענען דיא טישען שוין געדעקט?

נח: יא אקעס איז פערטיג!

טוביה: נא מינע דיעבד פריינד קומט אריין אין יענער שטוב וועלען מיר
עפים צובייסען.

קאהר: קול שישון וקול שמחה געוואלד . . . . . (אלע אב)

(אויפטריט יענקעל קוקט וויא נאך, וויינט).

אוי אוי וואס וועט ויין מיט מיר

אוי אוי ווען וועט ויין דער שיעור

אוי אוי נאם וועט זיין מיט מיר
אך אף וויינען וועט איהר קיינמאל נישט אויפהערען
אוי אוי שרייען ביז ער וועט דא אלע דיל
וועל איהר שרייען וואס איהר וויל

אוי אוי שעהמט איהר יונגע קינדער שטערען
אונזער ליעבע איז דאך ריין - וואס וועט געפעלט איהר דאס נישט זיין
עס הייבט זיך אן באקד מיט דעם יחוס - צו אלע רוחות
נעה אונד וועט עס וויא ואל מען דאס געהערען
קאן מען דען איהר דעם נישט לעבען געוואלט וואס טהוט מען דערצו
וויפיעל איהר שרייא טאטע - ער הערט מיר וויא דא בלאטע
אין איין קול ויין דא חתונה מיט דער גארשער מויד
אונד איהר נאך זיין זיין

טאקינור דערפאר אויף צו להקעים - ויך פערבינדען אין ווייטערע גבירות
איהר נאך מיין טאבעלע - וועט זיין מיין ווייבעלע
אונד פון קיין אנדערער וויל איהר נישט וויסען זיין
יא דאס איז דאך נישט שלעכט - נא וואנט איהר האב איהר דען נישט רעכט?
אוי אוי אומגליק (טאנצט)

(אנדער געזאנג אונד טאנץ יענקעלע)

וויא ואל איהר נישט קלאנגען - מיין טאטען זעהן הייראטען
וויא קאן ער פערזאנען - פון טאבעלען ויין פון ווייטען
אזא אלטערער ואל מענען - אונד איהר יונגער מוז איהם פרעגען
וויא ואל איהר נישט קלאנגען - מיין טאטען זעהן הייראטען
מיר קאן ער פערזאנען - פון טאבעלען ויין פון ווייטען
אבער זיין ער וועט שוין זעהן

וואס איהר וועל איהם אבטהון אבער שעה
איהר וועל איהם מעהר נישט פרעגען
ער וועט אויף מיר שרייען מענען
פויקען פויקען פויקען
וויפיעל עס קאן אריין

טאבעלע מוז מיינע ויין. (ביס אין גאנצען)
(טאנץ)

(אויפטריט טוביה)

טוביה: וויא שטעקט ערגיץ מיין שניץ? וואס איז דאס יענקעלע? ווען דא
נאנצע וועלט פרייט זיך מיט מיר זיממט דא איינער אראפגעלאזט
דיא נאך אונד וויינקט?

יענקער: איהר בין נישט אויפגעלעגט צו טאנצען אויף דיין חתונה.
טוביה: שוין וויעדער רעדסט דא וויא איין עזות פנים?
יענקער: וואס נאך ווילסט דא פון מיר? דא וועסט דאך אז איהר האב
דיך געפאלגט איהר בין פון געקטען אן נישט געווען בייא טאבעלען.

טוביה: דאס איז דיין גליק!
יענקער: האטש איהר פאטער איז נישט קיין בעטלער אזוי וויא מען האט
אנפאנגס געמיינט. ער איז איין מיליאנער. אונד דערצו נאך אזא וועלט
בעריהמטער מאן.

טוביה: שטייל דערמאן מיר נישט מעהר ויין נאמען.
יענקער: פאטער! געגען דער נאנצער וועלט ביזט דא נוסהערציגקייט
אליין. נור נישט געגען דיין אייגענעם ברודער.

טוביה: אפשר איז נאך געווען א קליינער פינק פון ברודער ליעבע צווישען
אונד אזוי האט זיין שטאלצע בעריהמטערייא דען לעטצטען פינק אויף
אין מיר פערלאשען. צווישען אונד איז עס אויס אויף תמיד! קיין מענטש
וועט נישט קענען זאגען אויף טוביה'ן אז נאכדעם ער האט געזעהן
בייא ויין ברודער געלד האט ער מיט איהם שלום געשלאסען. אונד
ווען עס ואל חס ושלום אויף מיר איין אונגליק קומען אזוי וועל איהר
ליעבער פאר הונגער שטארבען איידער איהר ואל נאך אמאל ויין פנים
זעהן! יענקעלע! דא קענסט דיין טאטען. אז ער וואנט א ווארט איז
דאס הייליג.

יענקער: אונד אז צווישען איהר צווייא ברודער קאן קיין שלום ויין וואס
וועט האבען מיר געוויינדט? מיר אייערע קינדער?
טוביה: שוין וויעדער חלומ'סט דא פון איהר?

יענקער: (אפארט) ער מעג געהערען וועמען ער וויל אונד איהר טאר נישט.
טוביה: קום אהער מיין קינד! (וועט איהם אויפן שוויט) בעטויי דיין פאטער
וויא ליעב דא האסט איהם! וואס נור דיין הערץ גליסט. וואס נור
דיינע ליפען וועלען ארויסרעדען איז דיין פאטער בערייט דיר צו מהון.

נור דא איינע זאך טוהו מיר צוליעב פערנעם אין דעם נאמען
טאפעלע.

יענקעל: פאטער! וואס דייע ליפען וועלען נור ארויסרעדען איז דיין
יענקעלע בערייט פאר דיר צו טוהן, נור דא איינע זאך טוהו מיר
צוליעב פארנעם אין דעם נאמען חנה'לע.

טוביה: (שפרינגט אויף) אה? 111?

יענקעל: אהא!

טוביה: יענקעל!

יענקעל: פאטער!

טוביה: יענקעל מיין לעמאט ווארט הער יעמאט פון מיר, דיין פאטער
אדער דיין טאפעלע, יעמאט וויל איך זעהען ווער פון אונז ביידע דיר
ליעבער איז.

יענקעל: אונז איך וועל טוהן אזוי וויא מיין רבי האט מיר געלערנט
קליינערהייט אין חומש, אז צוליעב א נויב ואל מען איבערלאזען
טאטע מאמע, אונז מיין ווייבעלע וועט קיין אנדערע ויין וויא נור
טאפעלע, אונז דיר פאטער וואס איך דערנווייל וויא געוונד. (וויל אב)

טוביה: אבער דאס איינע געדענק, קוים געהסט דא יעמאט אונז פון
מיר אזוי טארסט דא נישט מעהר מיין שוועל איבערטרעטען, דא
הערסט, אין לעבען נישט מעהר!

יענקעל: בע!

טוביה: נישט בע!

יענקעל: איז מע!

טוביה: נישט בע אונז נישט מע אין דיין לעבען טארסט דא מיר פאר
דא אויגען נישט קומען.

יענקעל: פאטער וויל! איך קאן דיר צו גוט, דא וועסט דיר שפעטער
פארבענקען נאך דיין יענקעלען אונז יענקעלע נאך ויין פאטער וואס
עס וועט וויעדער ווערען שלום ושלום דערנווייל אדע פאטער וואס...

טוביה: שטעה!

יענקעל: וואס איז פאטער וויל? דא ווילסט מיר וויעדער פויקען? איך
האב קיין צייט, (לויפט אב דורך דא טוהר, ווארפט זי איהם אין
דער נאז).

טוביה: אזוי אז ער האט מיר דא גאנצע נאז צעבלומיגט, אזא שניק, ער
האט מיר פאר א הורים.....

1046

(אויסטרעט חנה)

חנה: וועה מיר וואס איז שוין וויעדער טוביה'ניו? איך זעה דיר שוין
וויעדער געענעט.

טוביה: ערנערניס אונז קרענקונג פון אלע וויטען, באלד פון דעם ברודער
באלד פון מיין בן יחיד.

חנה: אבער טוביה'ניו.....

טוביה: שוין! איך בין שוין וויעדער געלאפען! דא דארפסט נור געבען
איין קוק אויף מיר אזוי פערנעם איך אין דער גאנצער וועלט, זא איך
זעה שוין וואס פאר א געטרייע נשמה דא ביזט מיר, וויא א מלאך
פונעם הימעל האט דיר גאט צו מיר צוגעשיקט אז דא וואלסט מיט
מיר טהיילען לייד אונז פרייד, נישט אזוי חנה?

חנה: דא דארפסט נאך פרעגען? אצונד מען איך דאך שוין פרייא ארויס-
רעדען (שעהמענד) אז ביז צו דיר האב איך גאר נישט געוואוסט וואס
הייסט אזוינס ליעבע.

טוביה: (אפארט) מייע רייד, א ריינער מלאך! דערפאר אבער חנה'לע
וואלסט דא בעלוינט ווערען וויא דא פערדיענסט.

חנה: (אפארט) לאמיר שוין זעהן וואס איך הער.

טוביה: (שליעסט אויף שילדאר) אין דער בריעפטאשע וויא דא ווייסט ליענט
מיין גאנצעם פערמענען! שולדיג דערפון בין איך נור 1000 גולדען
איין ארימער יתומה געביר, זי האט זיך פון יאהרען לאנגע שוועהרער
ארבייט דא מויענד גולדען בייא מיר אונגעוואמעלט אונז איך ערווארמע
זיא היינט מארגען ואל זי קומען נאך איהר ביסעלע געלד, אלעס
איבריגע חנה'לע איז דיין!

חנה: מיין?? אבער..... אבער פאר וואס וואנט דא מיין?
זא בעסער אונזערס!

טוביה: ניין דיין אלליין! נאך מיין טוידט וואלסט דא מיר אלליין נישטענען.

חנה: שוין וויעדער רעדסט דא פון טוידט? פון נישטענען? געה געה איך
קאן דאס נישט הערען!

טוביה: נאך היינט וועל איך עס דיר אבשרייבען! חנה'לע אפשר זעהסט

דוא דעם יונגען מאן דעם נאמאר, דעם איהם ער ואל אריין קומען!
(גוט איהר א זינגעריל).

חור: מיר שיינט אז ער איז צווישען דיא געסט נור איך וויל נישט אז דוא
ואלסט היינט רעדען פון ירושה פון אבשרייבען אט געה איך דיר
איהם אריין שיקען. (אב)

סאליט (אויפטריט נח)

נח: ר' טוביה'ניו דיא געסט ווארטען אויף אייך!
טוביה: וואס איז דאס נח, קוק דיר אן, דוא קאנסט דאך אויף דיא פיס
נישט שטעהען, אזוי שיכור ביזט דוא?

נח: פאר שמחה ר' טוביה'ניו! אייך טרעפט אזא גליק אונ איך ואל נישט
טרינקען? א ודאי האב איך מיך אביסעל בענעצט.

טוביה: וואס רעדסט דוא באנעצט? דוא ביזט דאך טאקי פישש נאם,
וואס איז פאר אזא גדולה אויף דיר?

נח: וואס רעדט איהר ר' טוביה'ניו? וואס הייסט? וויא פיעל מאל גאך
אין אייער לעבען קאנט איהר עס מיר א חתן ווערען?

טוביה: אבער עט איז דאך א מאוסע ואך פאר דיא געסט, נח מהו מיר
צוליעב אונ טרינק נישט מעהר!

נח: גוט איך טרינק היינט נישט מעהר!

טוביה: נור היינט? אונ פאר וואס נישט תמיד? אנו נח ווייז אז דוא האסט
מיך ליעב, איך וויל אז היינט אין דעם טאג פון מיינע תנאים ואלסט
דוא מיר דיין האנד געבען אז דוא טרינקסט נישט מעהר! נוא וואס
ואנסט דוא?

נח: ר' טוביה'ניו ערגערט אייך נישט, אז איהר ווילט אז איך ואל נישט
טרינקען טרינק איך נישט מעהר, א דא האט איהר מיין האנד
(גוט איהם) לחיים!

טוביה: אט אזוי האב איך דיר ליעב! נוא וויא געפעלט דיר נח מיין....

נח: אייער וויין?

טוביה: ניין איך מיין....

נח: אייער שנאפס? ועהר גוט!

טוביה: ניין איך מיין גליק!

נח: א מיין גליק!

טוביה: נוא איך געה צו דיא געסט! נאמוניו! ביין איך גאך אזוי גליקליך
אויף מיין עלטער צו בעקומען איין אשתי תול? איך דאנק רבשיע
איך דאנק דיר. (אב)

נח: נישט דא פאר וואס! יא איך וועל שוין מעהר נישט טרינקען דאכט
מיר, ווייל ער וועט שוין פון איצט אן אנהייבען צו טרינקען (ערבליקט
פלעשער אויפ'ן טיש) וואס איז וואס ווינקט איהר צו מיר? איך האב אייך
אין דער ערה, איך טרינק גוט מעהר! שא נור, וואס הייסט דאס איך
טרינק גוט? גאר גוט, מיר גוט דיר גוט? אזוי פיעל יאהר געווען דער
בעסטער גוטער ברודער, ויך געקוישט פיסקעל צו פיסקעל, אונ מיט
אמאל אויס? ניין! וואס איז עפס הפקר פעטרישקע? (וויל געחמען)
אבער ניין! געשוואהרען איז געשוואהרען! אבער אזוי וויא אויף צו
להכעיס האבען וויא ויך געווען געשטעלט אזוי וויא דיא ואקצעס!
אבער איך פערשטעה גוט מען איז געווען אזוי פיעל יאהר גוטע
ברידער, מעג מען ויך דאך האמש מיט וויא געווענען! נור איין לעק
בנאמנות, (הערט ויך צו) וואס איהר רופט מיך? אנו לאמיר הערען!
איך האב אייך אין דער ערה, איך טרינק גוט מעהר.

איך שוועהר ניין ניין

ניין איך טרינק גוט מיין

דאס טרינקען ווארף איך אונעק

חוצ דאס מאל אונ גאך א לעק.

ביים

נור אמאל פאר מרה שחורה

דאן מוז איך טרינקען א מורא

אונ בייא א טויטען גאר פאר וועהמיג

מוז איך טרינקען גענעטהויג

אונ ווען דאס הערצעלע גיט א גאנ

מוז איך טרינקען אלע טאג

אבער ווייטער שוועהר.... א. ו. וו.

אונ אז מען טרעפט א גוטען ברודער

דא מוז מען טרינקען וויעדער

אונ ווען דאס ווייב צעשרייט ויך אויף מיר

מוז איך טרינקען נאר אהן א שיעור
 ביים לעגען און ביים אויפשטעהן
 וויא קאן מען זיך אהן טרינקען בענעקען
 אבער ווייטער שוועהר . . . א. ז. וו.

און פרייטאג צו נאכטס ביים קידוש
 מוז איך טרינקען א חידוש
 און ווען מען נעמט זיך צום טיש
 מוז מען טרינקען פאר און נאך דיא פיש
 און אז איך האב יאהרצייט נאך מיין טאטען
 קאן דען אביסעלע בראנפען שאטען
 אבער ווייטער שוועהר . . . א. ז. וו. (טאנק, אב)

(אויפטריט פאלאמאן מיט איין אייזען, פערזענליכע קוקט זיך אום).

סאראמאן: נעמאנד האט מיך געזעהן! דארט ווירד אלע פערנאמען מיט
 דער שמחה! ליעגט נאך היער דאס געלד? קאן איך איהם זאגן עלענד
 אונד אוינגליקליך מאכען וויא ער מיך געמאכט האט? (ברעכט אויף
 שילד) הא! דא ליעגט נאך דיא בריעפסטאשע מיט דעם נאנצען געלד!
 איך האב עס! דאס איזט דאס פערפלוקטע געלד צו ליעב וועלכעס
 זיא האט מיך פערלאסען אונד זיך צו איינען גרייט פערקויפט! דוא
 ווארסט דער פערמיטלער צווישען איין 60- יאהריגען אונד 20- יאהריגען!
 אינס וואסער אונד איך צוואקמען מיט דיר, אינס וואסער, דארט
 ווירד דאס ברענענדע הערץ קאלט אונד רוהיג ווערדען. . . שטיממען
 האר איך! מאן קאמט? הינזיט קאן איך נעמט ניכט מעהר! דיענע
 מהיר פיהרט הינזיט צום בוינדעם דארט קאן איך בלייבען פערשטעקט
 ביז שפעטער, ביז אלעס ווירד רוהיג ווערדען, דאן קאן איך וויעדער
 אונגעשטעקט דאס הייז פערלאסען אונד מיינע לעממע ריינע מאכען
 ח ח ח (אב).

(אויפטריט טוביה מינא).

מינא: ניכט וואהר ר' טוביה איהר ענטשולדיגט מיר וואס איך האב אייך
 געשטעקט? עס טהוט מיר נעהר לייד אבער איך האבע דאך איהנען
 שאן דיא אורזאכע ערקלעהרט וועס האלב איך מוס זא נאטהווענדיג
 מיין געלד האבען.

טוביה: מאכט נישט מיין קינד! איך האב ערשט פאר אייניגע מינוטען פון
 דיר געשפראכען, איך האב דיר הייטע אדער מארגען ערנאכטעט.
מינא: היער ר' טוביה איז דער שוין אויף מיינע 1000 גולדען. (גיס איהם).

טוביה: נאנץ רעכט! געה מיין קינד דערנעויל אין זאל אריין צווישען דיא
 געסט און באלד בעקומסט דוא דאס געלד, דען אזא געלד וויא דיינס
 איז בייא מיר הייליג! קודש קדשים! געה געה מיין קינד!

מינא: מיין הערצליכען דאנק ר' טוביה פיר איהרע מיהע. (אב).

טוביה: (געהט צו וונגענד צום שרייבטיש וויל אפענען מיט דיא שליסעל און קאן נישט)
 וואס איז דאס? איז דאס נישט דער רעכטער שליסעל? (פראכטערט איין
 צווייטען) א דער שלאס איז שוין קאלטע איך וועל שוין מווען קויפען
 א נייעם שלאס! וועה מיר ס'איז אפען, יא פארוואס ציטער איך אזוי?
 אפשר האב איך פערנעסען צו פערשליסען (עפענט) וועה מיר! אויפגע-
 בראכען, מיין געלד בערניגט, בענזל'ט, העלפט, העלפט מיר. . . . .
 (איצעלע, קיילע ביילע, יח, אלטער, געסט).

ארע: וואס איז ר' טוביה'ניו???

טוביה: בערויבט מיין נאנץ פערמענען, אלעס בערויבט (אלע ערשטאקען).
איצעלע: ווער? ווער האט עס געקאנט טהון? נח! וויא דיר מודה? הערסט?
 שוין זאלסט דוא דיר מודה זיין! איהר נעהט וויא ער ציטערט? ער
 קאן נישט ריידען, נגב וויא דיר מודה האלט איהם צו איך וועל איהם
 בעוויכען. (ראנגעלט זיך ביז ער שלעפט פון דער טאשע א פלעשיל).

נח: (וויינענד) איך? איך וואס איך האב מיך שוין אמאל געוואלנערט אין
 דיא בלאטעס און ר' טוביה'ניו האט זיך אויף מיר מרחם געווען און
 מיך אין זיין הייז אריין גענומען און וויעדער פון מיר א שטיקעל מענש
 געמאכט, זאל איך ר' טוביה'ניו אזוי אבדאנקען?

אלע: בעוויכט איהם בעוויכט איהם!

טוביה: שטעהט לאנט איהם אב, ער נישט ער נישט!

איצעלע: פערשליעסט אלע טהירען, קיינער זאל נישט אוועקנעהן ביז
 יעדער פון אונז זאל בעוויכט ווערען.

ארע: בעוויכט מיך צו ערשט מיך, מיך.

טוביה: זיין איך וויל נישט! זאל איך נאך צו דעם גרויסען שאדען איי
 עבירה האבען?

קוביאטין
 קוטל מוט וואסער

קוטל מוט וואסער
 X

נח: ר' טוביה'ניו! מיר דאכט ויך אז איך ווייס ווער דאס האט געטוהן.

אלע: ווער? ווער?

נח: געבטען בין איך דארויף אנגעקומען וויא סאלאמאן האט ויך דא גע-
פארעט, וויא עס ווייזט אויס האט ער געוואוסט אז איהר האט דא
אייגער געלד געהאלטען ער האט אויסגעווינען וויא האלב פערריקט
צו ויין, אונ מיט א ווילד געלעכטער האט ער אויסגעשריענען, פאלד
וועלען קינד אונ קייט לאכען פון אייך אונ פון חנה'לען! איך האב ניט
געוואוסט, וואס ער מיינט מיט דעם, אבער אצונד פערשטעה איך
שוין, ער האט ויך אין אייך נוקם געווען ווייל ער איז פערליעבט אין
חנה'לע.

איצעלע: לאזט עס מעלדען דער פאליציא מען זאל איהם איבעראל
פערפאלגען, מעלעגראפיערען מען זאל איהם אויפן וועג איבערנעהמען.
נו נח וואס שטעהסט דוא?

נח: וואס זאל איך טוהן?

איצערע: האסט ניט געהערט? מען זאל לויפען אויף דער פאליציא מען
זאל איבעראל מעלעגראפיערען, מען זאל איהם האפען.

נח: אט לויף איך פאטאגראפיערען אלע פאליציעס אויף אלע וועגען.
נור מיט לעדיגע הענד קען איך נאר נישט טוהן עס מוז קאסטען געלד.
טוביה: נאט אייך מיינ לעמאנטעם, דאס איז נאך אלעס וואס איך פערמאג.
ארע: קומט קומט (נח אב).

טוביה: מיינ נאנצעס לעבען פערבראכט אין שוועהרער ארבייט אונ מיה.
אונ דער סוף מיינער איז אין דיא הייזער צו געהן.

קיירע ביירע: נאט איז מיט אייך ר' טוביה'ניו איז אייך דען נאר ניט
געבליעבען?

טוביה: א בעטלער בין איך געבליעבען, א בעטלער אויף מיינע אלטע
יאהר!

(אויפטריט מינא)

מינא: פערצייהעט מיר ר' טוביה, איהר לאזט מיך צו לאנג ווארטען.

טוביה: וועה אי מיר! .....

מינא: וואס איז געשעהן? וואס געהט דען דא פאר?

טוביה: אוינגליקליכע יתומה! בערויבט האט מען מיך פון מיינ נאנץ פער-
מענען אויך פון דיין געלד.

מינא: ניין דאס קען ניט ויין, דאס איז איינע ליעגע, יא איך פערשטעה
שוין אייער אונמעגליכען פלאן! איהר ווילט באנקראטירען אונ איהר
ווכט אייך נור איין אויסרייד, אבער מיינ בלוט פערהארעוועט געלד
מוסט איהר מיר צוריקגעבען, רויבער.

טוביה: וועה מיר איך ארויפער. (ברוכט צוזאמען אויף בענקעל).

מינא: פערצייהעט מיר! איך ווייס אליין ניט פאר שמערצען וואס איך
דער, ר' טוביה'ניו! יאהרס לאנג האבע איך מיך שוועהר אונד ביטער
געפלאגט ביז איך האבע מיר דאס ביסעל געלד ערשפארט, איהרע
הענדע ווארען בייא מיר דיא ויכערסטע אין דער וועלט, אין אייער
עהרליכקייט האבע איך געלויבט וויא אין נאט אליין! ערבארמט
אייך ר' טוביה אויף מיר איך בין איין עלענדע יתומה! דאס ביסעלע
געלד איזט מיינע איינע איינציגע שטיממע מיינע איינציגע רעטונג, ניט
עס מיר צוריק, אדער געהט מיר אויך מיינ לעבען. (וויינט).

טוביה: גענוג! שטעה אויף, דער נישט ווייטער קינד! דיין געלד בעקומסט
דוא וויעדער צוריק! מיינ פלייש וועל איך פון מיר פערקויפען, מיינ
בלוט וועל איך לאזען פון מיר צאפען, מיינ הערץ וועל איך לאזען
ארויסרייסען, אונ עס צו געלד מאכען, נור דוא ארם יתומה'לע זאלסט
קיין הינק ניט ליידען.

מינא: נאט מעג עס אייך פערנעלסטען?

טוביה: ר' איצעלע! מחותן! פריינד! ברודער! דאך איך אייך דערמא-
נען, וואס איהר אליין האט ערשט ניט לאנג אויסגעערעדט? וויא פיעל
מאל איהר זענט געווען אין א קלעם אז איהר זענט שיעור איבערגעקו-
מען אויף בעטעלברייט אזוי וויא איך געפין מיך אצונד, אבער איך
האב אייך יעדעס מאל געראטעוועט, ר' איצעלע! ראטעוועט מיינ נשמה
פונם גיהנם לייגט מיר 1000 גולדען איך זאל דעם ארמען קינד
בעצאהלען.

איצערע: ר' טוביה'ניו מ"י זאלט איהר ויין.....

טוביה: איי לאזט מיך צופריעדען מיט אייער ברובה! ניט קיין ארוכות
ימים בעט איך בייא אייך, נור דיא קליינע סומע געקד וואס איך בין

שולדיג דער ארמער ו'תומה..... אה איך ווייס! וויא וועל איך
נעהמען אייך צו בעצאהלען אבצונעמען טראכט איהר? שרעקט אייך
ניט, איהר וועט מיין הינק ליידיק, איך וועל מיך פערקויפען פאר א
קנעכט, קויפט מיך פאר איין עבד בנעני נור בארנט מיר דיא טויזענד
גולדען.

איצערע: אז איהר לאזט מיך ניט אויסריידען קענט איהר דאך ניט וויסען
וואס איך מיין, מ'וואלט איהר ווין! וואס הייסט וואלט איך מיר דען
געלאזט? מאל איבער'הערן איין ווארט? אז צום אומגליק בין איך
אצונדערט לא עלינו אין אזא ענגשאפט אז טאקע נור השו"ת איז יודע
דעם אמת אז איך האב אפילו ניט א פרוטה ביהן שלי' האמ"ש הענט
מיך אויף, וויא איז ערניץ מיין ראזא וואלקע? ס'איז שוין שפעט.

קירע ביירע: אלטערניו טהו דיר אהן מיין פייגעלע אונ ברענג מיר אויף
אריין מיין מאנטעל.

מינא: וועה! וועה! וואס וועל איך אצונד טהון. (וויינט, טוביה נאך).

איצערע: מיילה איך, ווייסט השו"ת דעם אמת אז איך קען ניט, אבער
איהר קיילע ביילע? וועניג טובות האט איהר געהאט פון ר' טוביה
מ'וואל ער ווין? איהר האט דאך תמיד בייא אייך געלד, איהר ווענט
דאך א פראצענטניטשקע, פאר וואס וואלט איהר נישט טהון א מענשען
א טובה ווען ער איז אין א טיטה? פערשעהמט אייך.

קירע ביילע: אז וואס ס'האט ויך מיר גע'הלומט דיא אונ יענע נאכט
אונ א גאנץ געהענדיג יאהר ואל מיר אויסגעהן צו אייער קאפ צו אייערע
פיס אונ צו אייער לייב אונ לעבען, איהר דארפט עס מיר נעבען מוסר?
ר' איצעלע פופעק! וואס הייסט? וואלט איך דען ר' טוביה נישט
געטהון קיין טובה ווען איך ואל נור קענען? וואס ואל איך אבער טהון
אז מיין גאנץ ביסעל געלד איז צוטהיילט אין פרעמדע הענד, וועה מיר
איך בין דאך געביד ניט מעהר וויא איין ארימע אלמנה אונ האב נאך
א בן יחיד צו פערזארגען! אלטערניו מיין פייגעלע! ברענג מיר אריין
דעם מאנטעל! מיך וידלען? א פינסטערע הושענא רבה ואל מיר
אויסגעהן צו אייער קאפף, איצעלע בעבזאק!

טוביה: אה פריהער! פריהער האב איך געוואלט וויסען וואס פאר ענפער

איך האב פון אייך צו ערנווארטען מוילפ'יג פאראויסען פיאונקעס
ארויס פון דאנען!

איצערע: ר' טוביהניו מ'וואלט איהר ווין, אזא גוטען פריינד.
טוביה: א שריפה א מגפה ואל קומען אויף אזאלקע גוטע פריינד ארויס!!!
ארמער: מאמע ועה נור ער שמעלט ויך גאר.

קירע ביירע: וואס וואונדערסט דוא דיר אזויא מיין פייגעלע? יעדער
קנעכן איז איין עזות-פנים!

טוביה: (מינא שלוכצט שמארק) אה קינד! האלט צוריק דיינע טרערען דען
יעדע טרעהר וואס איך ועה פון דיינע אויגען פליעסען פיהר איך דאס
ניהנם אונטער מינע פיס ברענען (מען הערט חוה'ס שטימע) אה ויא איז
דאס! הער אויף צו וויינען קינד, דוא ביזט געהאלפען, אונ מינע ווילדע
שמערצען האב איך אין מיין ויכערער הילף פערנעסען, שגעלער
תנהלע שגעלער!

(אויפטריט חוה, נאכער).

חוה: קוים מיט שווערער מיה האב איך איהם געפינען, אט האסט דוא
טוביה דעם נאטאר.

טוביה: לאו תנהלע דער נאטאר איז נישט מעהר געטהיג איהר קענט
געהען יונגער מאן. (נאטאר אב).

חוה: איך פערשטעה ניט, איז דא עפ"ס פארנעמאנען?

טוביה: (צייגט איהר דעם שילד) נא ועה!

חוה: וויא איז דיא בריעפמאשע מיט דעם געלד?

טוביה: אויפגעבראכען, אלעס בערויבט (חוה וואנקט, טוביה פאקט ויא) שטארק
דיר תנהלע, אפשר וועט גאט העלפען אז דער שאדען וועט ויך אב-
ווען.

חוה: וועה מיר וויא קען מען גאר האלטען אין שטוב אזויא פיעל געלד?
טוביה: וויא קען מען? נאך דעם טוידט..... נור נישט דערפון איז
אצונד דיא רעדע.

חוה: נישט דערפון איז אצונד דיא רעדע? קען מען דען פון עפ"ס אנדערש
רעדען? אזא רייכטהום, ס'איז דאך שוין געווען מיינס, נור איך האב
עס פערלוירען איך.

טוביה: ווילסט דוא מיך אמאל לאזען אויסריידען? ועה נור דארט דיא

ארימ'ע יתומה, טויזענד גולדען האט זי א זיך בייא מיר צוואמען געלענט
חנה'ל! פאר א קורצע צייט האב איך דיר געגעבען 3000 גולדען אויף
אויפ'שטאפערונג.

חנה: נוי?

טוביה: 1000 גולדען גיב מיר צוריק, נישט מעהר וויא 1000 גולדען!

חנה: וואס?

טוביה: חנה'לע דיא ארימ'ע יתומה דארף געהן חתונה האבען.

חנה: וואס זשע בין איך שולדיג? וואס טהוט מען אז מען ווערט אבגעברענט?

טוביה: טויזענד גולדען דאס פערלאנג איך פון דיר אונ דאס מוזט וויא
מיר צוריקגעבען, הערסט דאס וואס מוזט!

חנה: וואס שרייט איהר עס אזויא אויף מיר? מיינט איהר נישט אז איך
בין שוין אפער איינער ווייב וואס איהר שרייט אזויא אויף מיר?

טוביה: איהר? ווא האט מיך שוין גאר אנגעהויבען צו הערען?

חנה: איבריגענס, איך האב שוין דאס גאנצע געלד אויסגעגעבען, איך האב
קיין גראשען מעהר דערפון.

טוביה: דאס לינקסט!

חנה: הערט מענשען! הערט האטש וויא ער בעליידיגט מיך אזוי! איז נאך
וועניג פאר מיר וואס מיך האט אזא אויגליק געטראפען וואס איך האב
אזא פערמעגען פערלויבען דורך ויין שולד, קומט מיך נאך צו בע-
ליידיגען? נור א מצוה אויף דיר חנה'לע! וויא קומט דער קרבן צו
דעם מזבח? אויף וועמען האב איך אויסגעביטען א יונגען מאן מיט
וועלכען איך האב מיך פון קינד הייט אן געליעבט? אויף איין גרייז
וואס פאסט נישט צו ויין מיין נידע, נור נאט וויא דאנק! נאך איז עס
נישט צו שפעט, גיט נאך בין איך פרייא. (אלע ווילען אכגעהן).

טוביה: ח ח ח וואו בין איך? וואו לעב איך? בין איך אויף א וועלט
צווישען מענשען? אדער ווילדע בעסטען? ווערט עהט דאס הויז ווירד
פאלד איינשטירצען ווייל דיא ראטען צולויפען זיך. (חנה וויל אב).
שטעה !!!.....

חנה: וואס איז? וואס ווילט איהר פון מיר? מיר קעהרען זיך שוין נישט אהן!
טוביה: נין? נאט וויא דאנק מיר קעהרען. זיך שוין נישט אהן! זא ווערט
איז דער שאדען וואס איך האב געליטען, אונ נאך הונדערט מאל אזויא

פיעל צו פערליכערען איז ווערט אבי איך האב געראטעוועט מיין נשמה
פון אזא הערצלאזער מכשפה וויא דאס ביזט! איך וויל מעהר נאר נישט!
נישט פון דיר נישט פון אייך מיינע טהייערע הערצענספריינדע, טעלער
לעקער, פריינדליכע טינער, נור פאר דער יתומה דאס געלד מוז בע-
שאפען ווערען, הערסט דאס מוס! אהער גיב דיא 1000 גולדען,
אהער גיב דיא 1000 גולדען זאג איך.

חנה: איך האב נישט!

טוביה: דאס האסט נישט? אבער דאס ציהרונג וואס דאס טראנסט אויף
דיר? איז דאך אויך מיינס, דאס אליין איז אויך גענוג דער ארימער
יתומה צו בעצאהלען דיא 1000 גולדען, מכשפה! פון דיין שמוציגען
קערפער זאלען גלאנצען ברילאנטען אונ פון דער ארימער יתומה'ס
אויגען זאלען בלוטיגע טרעהרען רינען? אהער גיב דאס ציהרונג! אהער
גיב עס ווארן איך רייס עס דיר אב מיט דיא אויערן מיט דיא פינגער
(רייסט איהר אלעס אב) נא דיר ארימ'ע יתומה נא.....

מינא: נין ר' טוביה'ניו! איך וויל נישט פון אייך געהמען דען איהר נענט
אויגליקליכער אלס איך.

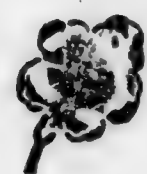
טוביה: געהט געהט אונ געה זאג דער וועלט אז טוביה איז א גער געווען
אבער קיין שווינדלער קיין בעטריגער! אונ מיט אייך אלע ארויס!
פערפעסטעט מיר נישט דיא ריינע לופט וואס אונשולדיגע מענשען
דארפען געניעסען, ארויס! ארויס!..... (פאלט).

מינא: (איבער איהם) ר' טוביה'ניו! (וויינט).

(פאזיציאן).

(פארהאט).

(ענדע דעם דריטען אקט).

(אויפֿטריט דוד מיט א פֿידעל אין א שאכטעל).

[illegible]

דוד: איין עלענדער און פערווארפענער איז דער וועלכער לאזט אָדער שפּאַטעט פון יענעם אויגלייך! געטריבען האט מיר אהער דאס מיט געפיהל מיט מיין אויגלייכליכען ברודער.

שוביח: מיטגעפיהל? רחמנות? גיין איך וויל קיין רחמנות פון מענטשען?
 געה דא פאלישע מענטשהייט איז מיר פערהאסט, געה אויב דא ווילסט
 נישט איך ואל צו דיר מיין האס אויסלאזען!

דוד: ברודער! פרעמדע געזינדיג האט דיר רונדערט! נעמט בייד מיר
בייד דינעם ברודער דיא העלפטע פאן מיינעם פערמענען, נאך
אנעק דען אלטען נארישען האט, זייד דאס וואס האט דיר גע-
שטימט צו זיין, זייד וועדער זיין ברודער!

טוביה: ניין דור איך האט דיר נישט מעהר, איך קען דיר נישט מעהר
האסען, אבער דייע היילעכע קען איך נישט מעהר אננעהמען! דען ווען
איך בין געווען א רייכער מאן און דאס ביזט צו מיר אלס בעטלער
געקומען האבען מענשען געוועהן וויא אזויא איך האב דיר געהאנדעלט,
אוינעמאכט ווען עס איז פערקעהרט וואס וועלען דייעוועלעכע מענשען
זאגען? דור! ביים לעבענדיגען גאט שוועהר איך דיר אז מין האט גע-
גען דיר איז אין גאנצען פערשוואונדען דאך דייע היילעכע אננעהמען?
ניין! לעבער זאל דער שטריק איין ענדע מאכען צו מין לעבען, געה
לאז מיך איבער מין אייגענעם שיקנאל, איך האב געהערט אז דאס
וויילסט אוועקפאהרען, געה מיט גאט לאז מיך אליין, געה!

דוד : דוא מ'רײַבסט מיך אונזע פון דאנען, אפער דוא האסט קיין רעכט
דאצו דען הער בין איך אויף מיין אייגענזאהם!

טוביה: דיין אייגענזאהום?

A. FISHKIND, 77 2nd Ave., N. Y.

IV. אֶקֶמ.

(גארטען) א הייז מיט א שטאָק מיט א באַלקאן פֿון וועלכען עס הענגט אראָפּ א שטריק סאלאמאן).

סאַראַמאַן: איך קאן עס לענגער ניקט אויסהאלטען! ווייט געסטערן ליג איך פערשטעקט, איך מוז ריוויקירען, נאך האבע איך דאס נאנצע געלד, וואהין לויף איך יעמאט? מיך שרעקט ניקט דיא שטראפע, אבער דאס געלד וויל איך ניקט ער נאל וויעדער בעקאמען! אה וואס העסט איך ניקט גענעגען קענטע איך נור ערפאהרען וואס זאגט דיא פאלשע? נאכדעם איך איהרען אלטען צוקונפטיגען צום בעמלער גע- מאכט האבע! אה! ..... ריהרט זיך ניקט דארט יעמאנד? יא! דאס איינציגע וואס בלייבט מיר יעמאט צו טהון איזט דארט אים געביש זיך צו פערשטעקען ביז עס דונקעל ווירד, דאן ..... אה מאן קאמט ..... שנעל אין איין פערשטעק (שנעל אב, דאנער, בלוטען).

(אויפֿמרייט טוביה פֿערוויילדעט).

טוביה: ח ח ח ח אט דאס הייבט מוויק! רוישענדע מוויק! דאנער בליטקן שטורם געבען אב קאנצערט! זאל עס שוין דער גרויסער יום הדין ניין? ווערט שוין אפשר היינט דיא וועלט חרוב? אזויא בעט איך דיך דוא גרויסער גאט הייב אן מיט מיר, אה מיעד בין איך פון דעם לעבען מיעד דער פאלשער וועלט. ניין איך וויל ניט מעהר לעבען, איך קען דאס פערפעסטע לעבען ניט מעהר ערטראגען! אזוישען מענשען קען איך מעהר ניט ויין, דער ניעדריגסטער דער גרעכסטער האלט מיך יעמאט אין מויל! אויף דעם רחמנות פון מענשען בין איך יעמאט איבערגעקומען, אויף רחמנות פון מענשען? אה ניין! בעסער דער טויט! אה דארט זעה איך דעם מלאך המות..... זייא מיר מוחל גוטער גאט! „מה אנוש בי תזכרנו ובן אדם בי תפקדני“ זייא מיר מוחל מיין לעמאטע עבירה. (וויל זיך הענגען).

דוד: יא! דער אנענט וועלכער האט ביא דיר אלעס וועקעקויפט דעם האב איך געשיקט! יא איך וואר דער קייפער אונד דאס אלעס געהערט מיר!

טוביה: איך דאס נאך?

דוד: אבער געקויפט האבע איך דאס נישט פיר מיר! נור פיר אונזערע קינדער! פערפיהרט ביזט דוא געוועזען פאן איינעם פאלשען ווייב וועלכע העטע דיר ויכער צו גרונדע געריכטעט, זא האבע איך וועגנסטענס רעטען וואלען דאס הויז אין וועלכעס דיין קינד געבארען איזט! יא טוביה אין דעמאלטען הויז וואלען אונזערע 2 ויסע קינדער אין לעבע פער אייניגט ווערדען, ברודער! מיינע הילפע ווייזט דוא צוריק אבער דאס גליק פאן דיין קינד וויקסט דוא דאך טהיילען?

טוביה: דאס הייסט אין דעמאלטען הויז וואס האט אמאל מיר געהערט נאל איך געמאכט נור ויין אנאסט? א אומויסטער ברומפערעסער? א פערעליך לעבען פאר מיר, א גליקליך לעבען! ניין ניין מיין איינציגער פריינד איך דער וועלט איז נור געמאכט דער שטריק!

דוד: יא ארמער מענטש דוא ביזט נישט מעהר צום רעטען! דיין עקשנות דיין שטאקן האט דיר צום וואהנין געבראכט, שטירב אלזא דוא אונגליקליכער שטירב!

טוביה: אה וועקסט דוא אליין איך איין? יא שטארבען דאס איז אלעס וואס מיר איז געמאכט צוריקגעברענגען צו טהון, נור איינס וויל איך דיר בעטען, מאך איין הספד פאר דיין ארימען ברודער, מען זאגט דאך אז דוא ביזט א גרויסער מוזיקער, מאך וישע פאר מיר איין קלאג-ליעד, איין נאט וויקסט אז איך וואלט דיר פאר דעם איך געוואלט בעצאהלען נאר.....

דוד: פאטער! מוטער! וואר עס פילייכט איין ווינק פאן איך דאס ער האט דיעזעס ווארט אויסגעשפראכען? זא שטיינע העראב אונד בענייסטערע מיר, לאס דא צויפערמאכט דער מוזיק אויף דיעזען אונגליקליכען קראנקען געבען זא ווירקען וויא אמאל דאס געזליכע פינדעלע פון דוד המלך אויף דעם קראנקען קעניג שאול.

(נעהמט ארויס דיא פירעל, שפיעלט, זינגט.)

אך מענטש ווילקסט דוא גאר נישט וויקען
דענקסט דוא וועקסט עוויג לעבען
קבוד גוטס געניעסען
האט נאט נור דיר געגעבען
פארנעם נישט אז יונגערס קומט אהן
אונד דיא עלטער האט דא באקד נישט וואס צו טהון
דוד הולך ודוד בא אלטער געה שלאפען איי לו לו לו לו
מאך פלאטען געה ליו ליו ליו ליו
ווייל יונגערס איז שוין דא דוד הולך ודוד בא

(בילה, יענקעלע, טאבעלע, שטעהען אונטארמט)

דאס יונגע פאר פאלק וועקסט דוא דאך
וויירד אויך עוויג זא נישט בליהען
דאך טרייסטען וויא ויך פארט
קינדערליך גוט צו ערציעהען
ווייל יונגערס קומט אויך ביא וויא אהן
אונד דיא עלטער טאנצט אויך דאךט אין קאהן
דוד הולך ודוד בא
אלטער געה שלאפען איי לו לו לו ליו
מאך פלאטען געה ליו ליו ליו ליו....
ווייל יונגערס איז שוין דא
דוד הולך ודוד בא

(בולה, טאבעלע האלט א קינד, יענקעלע קוקט עס אהן שמייכלעט.)

טוביה: ווער ביזט דוא, א מענטש? אדער א מלאך פונם הימל?
דוד: נור איין קינסטלער!

טוביה: יא! אזויא וויא דער קראנקער שאול המלך איז געהיילט געווארען פון דודים פינדעלע אזויא האסט דוא מיר געמאכט אויך געהיילט פון מיין שגעון, מיר גערעטעט פון איין שרעקליכען פערברעכען פון ועלבסטמאד, יא לעבען וויל איך לעבען אין פריעדען אונד אין לעבע מיט דיר דוא געטליכער מאן, מיט דיר מיין הערצענסגעליעבטער ברודער (אומארמונג).

(אויפטרײט סאלאמאן).

סאלאמאן: אייך מיך! אייך מיך האט איינער געטליכעם שפיעלען דעם פריעדען צוריקגעגעבען! אייך בין עס געווען דער גנב, אייך האב אייך גערויבט אויס האט אונד ראכעווקט, אבער דיא הייליגע צויבערמאכט פאן איינער מוויק האט דאס ברענגענד ראכעגעפיהל גענצליך אין מיר אויסגעקאשען, איין עהרליכער מאן וויל אייך ווייטער בלייבען וויא ביז יעמאט, היער האבט איהר איינער גאנצעם געלד צוריק אונ מיט מיר מהוט וואס איהר ווילט וויא אייך געפאלט!

ביידע: איזט דאס מעגליך?

סאלאמאן: איהר נעמט מיך נישט געפאנגען? איהר לאזט מיך פרייא? גאט זענע אייך דאפיר! אייך געהע אין דיא ווייטע וועלט, ערלערנען וויל אייך דיענע ערהאבענע קונסט פאן מוויק, אייך שפיר אין מיר איין טאלענט דאצו, גאט זענע אייך. (אב).

דוד: ויהסט דוא מיין ברודער? האסט מיך דאמאלס געפראגט וועלכע נומערן פאן מיר האבען, נון האסט דוא דייך איבערצייגט?

טוביה: יא רעכט האסט דוא דאמאלס געזאגט אז אייך דארף קניען פאר דיר, אף וויא שטאלץ בין אייך יעמאט מיט אזא ברודער וויא דוא ביזט. (לערס אונטער דיא ביהנע).

(אויפטרײט איצעלע, קיילע ביילע, אלטער, טילע, סאלאמאן).

אלע: דער גנב! דער גנב!

איצעלע: ר' טוביה'ניו מאריך ימים זאלט איהר ויין, אצונד זעהט מען געטריישאפט צו אייך! פון געכטען אן ווייט דיא גנבה איז געשעהן האב אייך ניט געשלאפען נישט געגעסען נישט געריהרט, אייך האב געווקט אין געגעשטערט, דיא וועלט איבערגעקעהרט, אונ געלויבט איז השי"ת מיין מיה איז נישט געווען אומזינסט ר' טוביה'ניו גאט אייך דעם גנב!

קיירע ביידע: א פינסטערע הושענא רבה זאל מיר אויסקעהן צו ויין קאפף ר' איצעלע פיפער, ווער זאגט איהר האט געהאפט דעם גנב? בין אייך נישט געווען דיא ערשטע וואס אייך האב געלעגט דיא האנד אויף איהם?

ארטער: אייך בין איין עדות אז דיא מאמע האט געגעבען דען ערשטען קוויטש, מאמע אצונד איז אייך דיא צייט אז דוא זאלסט געבען דעם פיפס.....

(אויפטרײט חוה).

חוה: זאל דאס אמת ויין? דער שארען האט ויך אפגעווקט?
דוד: הערט מיך אויס, דער יונגערמאן איז גאנץ אונשולדיג, עס איז נאר אין גאנצען א טעות געווען מיט דער גנבה, מיין ברודער האט נור נישט געדענקט וויא ער האט דאס געלעגט.

איצעלע: נאר נישט גע'גנב'ט?

קיירע ביידע: אונ איהר האט געהאפט דעם גנב!

חוה: (אפארט). האט ער מיך נאר אפשר אייך דער פראגע געשטעלט? אבער אייך מוס יעמאט זעהען אלעס וויעדער גוט צו מאכען.

דוד: קומט אהער יונגער מאן! איהר זענט איין פראווער עהרליכער מאן! מוויק ווילט איהר לערנען? איינער וואונש זאל ערפילט ווערדען אויף מייןע קאסטען. (גיט איהם געלד).

סאלאמאן: איינער עוויגער שקלאווע בין אייך ערלער הערר (קישט האנד).
נח: וואס ווילט איהר לערנען? מוזשיק? הערר פראפעסאר לערנט מיך אויך מוזשיק, אויך דעם גרויסען פידעל.

דוד: דוא מיינסט אייך דעם קאנטראבאס?

נח: יא יא אויך דעם פאנטראקאס!

דוד: פאר דיר איזט עס צו שוועהר, לערן דייך בעסער אויף דער פויק, דוא ווירסט ויין איין גומער פויקער.

נח: צו וואס טויג א פויקער? מיר האבען שוין א גומען פויקער, ר' טוביה'ניו איז פויקט ער גוט! א נוא וואו איז ערניץ יענקעלע וועט איהר זעהן וויא ער פויקט.

איצעלע: ר' טוביה לעבען מאריך ימים זאלט איהר ויין! געכטען ווען דאס אונגליק האט פאסירט זענט איהר אזויא צומישט געווען אז איהר האט מיך נאר ניט געלאזט אויסריידען איין ווארט! אייך האב אייך נאך געכטען געוואלט זאגען אז האטש אייך בין אזויא אין ענגשאפט פון דעסטווענען וועל אייך לויפען אונ וועל מיר כל העצות געבען, ס'מיינט פון איינערטווענען ר' טוביה'ניו עפים א קלייניגקייט, אונ אזויא האב אייך

געמ'הו! איך בין שוין היינט ב"ה אומשטאנדע אייך אויסצוהעלפן
מיט וויפיעל איהר ווילט! וויפיעל דארפט איהר מחותן לעב? (שטעקט
האנד אין קעשענע).

קיירע ביירע: (איהם וועקשטויסענד). מען קאן אייך ר' איצעלע פיפעק מען
קאן אייך! מען קאן אייערע אויפשטעלען! ווייכט טאקע נור איין גאט
דעם אמת, אז נעכטען איז מיין געלד גענוען אין פרעמדע הענד, אבער
היינט ב"ה איז מיר וועדער צוגעפאלען! וויפיעל דארפט איהר?
(שטעקט דיא האנד אין קעשענע).

חור: (וואו וועקשטויסענד). טובה'ניו! נעכטען אין מיין ווילדען שמערץ איבער
דעם שאדען האב איך אליין ניט געוואוסט וואס איך רעד און וואס
איך טהו! א וואונדער איהר אליין דאס הייסט דא אליין ביזט דען ניט
גענוען אויסער דיר.

נח: (אפארט). אוי א ווארם זאל טאשען.

חור: אבער היינט בין איך גאט וויא דאנק רוחיגער! איך האב נאך אלע
3000 גולדען, אויב דא וועסט מיט מיר יא חתונה האבען אויב נישט,
דיין געלד בעקומסט דא אפילו יעמאט אין דער מינוט, וויפיעל
פערלאנגסט דא? .....

טוביה: וויט מיר מוחל וואס איך האב אייך נעכטען אין מיין ווילדען
שמערץ אזויא בעליידיגט און געקערענקט, און דא תה'לע קענסט דא
עס מיר פערצייהען?

חור: און דא פרענקסט נאך?

טוביה: אצונד הערט פון מיר דעם ריינעם אמת! מיין ברודער האט נור
דעריבער געזאגט אז עס איז קיין גנבה געשעהן ווייל ער האט מיר וויינע
הילפע אנגעבאטען און איך טאר זי נישט אננעמען, ווייל פריהער
וועהרענד ער איז צו מיר געקומען האב איך איהם פון מיין הויז
ארויסגעווארפען, אבער ווייכט איהר אז איך בין יא בענגעכעמ
געווארען.

ארע: יא בענגעכעמ?

טוביה: מיין נאנצעס פערמענען ביז צום לעממען גראשען, איך בין
געבליבען איין בעמלער.

ארע: א בעמלער?

טוביה: זא וואהר עס לעבט איין גאט אויך דער וועלט אז דאס וואס איך
האב אייך ערשט געזאגט איז דער ריינער אמת.

ארע: דער ריינער אמת?

טוביה: יא! וויא געזאגט קען איך מיין ברודערס הילפע נישט אננעמען
אבער פון אייך יא! אייערע הילפע בין איך בערייט יעדען אויגענבליק
אנצונעמען! תה'לע דא האסט ביא דיר דאס געלד?

חור: ביא מיר? ..... ניט ..... (אפארט) א שווארצער חלום צו
זיין קאפף, א קבצן נאך?

טוביה: ר' איצעלע מחותן! מאריד ימים זאלט איהר זיין מחותן לעב!
איהר האט עפ'ס ביא זיך?

איצעלע: איך ..... איך האב טאקע דאס געלד, נור איך מוס אהיים
געהן מיך צו ערשט אויסרעכענען ווייל איך דארף צאהלען, איך וועל
שוין .... האט מיר א גוטען טאג! (סאלאמאן האלט איהם צוריק).

טוביה: נוא און איהר קיילע ביילע? איהר זענט דאך א גנידה.

קיירע ביירע: איך ..... ביא מיר טראג איך קיין געלד
קינמאל אפילו א גראשען, אבער איך וועל אייך שוין צו וויסען טהון,
האט מיר א גוטען טאג, קום אלטערניו.

ארטער: מאמע וואס וועט זיין מיט דעם פיפס? (אלע ווילען געהן).

טוביה: איהר געהט? אלע? נאך איין אויגענבליק, איהר האט מיך נישט
אויסגעהערט ביז צו לעממען! מיין ברודער האט מיר וויינע הילפע
אנגעבאטען אבער איך וויל זי נישט נעמען, ווייכט איהר פאר וואס?
מען האט מיך טאקע בענגעכעמ אבער דיא גנבה איז וועדער דא, דא
האט איהר מיין גאנץ פערמענען. (צייגט וויא).

ארע: אה!!

טוביה: און יעמאט א גוטען טאג!

נח: א גוטען תמיד (צייגט וויא דעם וועג).

חור: (אפארט). פערלוירען! טובה'ניו איך בעט זיך פערצייהע מיר.

טוביה: תה'לע! איך בין שוין צו אלט פאר דיר, געה זיך דיר א וויינערן.

חור: (געהט צו צו סאלאמאן, קניעט). סאלאמאן! וויא שוועהר איך האב מיך
געזען דיר פערזינדיגט.

סאראמאן: תה'לע! אוי נעה מיר תה'לע מיין לעבען מיין קרוין דוא
וויינקסט? (האבט זי א אויף). אוי הער אויף! . . . נעה מיר אי' דער ערד
אריין (גוט זי א ווארף). איך האב דיר אין דער ערד.

טוביה: נח ויין ויין דיא טהיר.

איצערע: ר' טוביה'ניו! מחותן! איך האלט איך ביים ווארט.

נח: או האלטען ואלקט דוא דיר שוין ביא דוא קעשענעם אונ ביא דוא
וויטען.

איצערע: וואס זאגט איהר אויף דער עזה פון דעם שיכור מחותן.

נח: צערברעכען ואלקט דוא דעם קאפף אונ צערברעכען! קומט אהער
איך וועל איך מתחתן ויין! אלטער אין טילע נאך פון ששת ימי בראשית.

ארטער: מאמע אט האב איך שוין דעם פיפס.

נח: אונ איהר טאטע מאמע פון אוינע קינדער מעג אויף איך קומען א
ביי וואונדער, אונ דיר תה'לע, דיר וויל נישט דער אלטער אונ נישט
דער יונגער נעהמען, נוא לאזשע דיר דער רוח נעהמען, אונ יעמאט
מיט א גומען וווג אין דער ערד אריין הילף. (קעגן יט ווא אומ מיט א בע-
זעם — אלע אב).

(אויפטריט טאבעלע, יענקעלע).

נח: אט דאס איז א פאר אויף אונ אלע זאגן יאהר!

טאבערע: פאטערל!

יענקער: אנקעל! נעהען וויר אויף שאן ביידע האנד אין האנד?

דוד: יא קינדער! אונ איהר פאלגט דעם ביישפיעל פאז אייערע עלטערן.

רייכט: איך דיא הענדע פיר דאס לעבען לאנג!

יענקער: מעג איך שוין פאטערל? וועסט מיר שוין ניט מעהר פויקען?

נח: וועמען האבען מיר צו פערדאנקען אונער גליק!

טוביה: מיין ברודער אונ א מיינסטען דוד'ס פידעלע.

(אויפטריט סטודענטען, מוזיקאנטען).

האדער: וויר דאנקען אלע אלע פריינד א. ז. וו.

(פארהאנג)

ענדע.

—*—

A. FISHKIND 77 2nd Ave. N. Y.

אין מיינער בוכהאנדלונג זינד פארדאמט דייעזע **טהעאטער טעקסטע**
א 60 העללער.

אסתר'קע; אריאל אקיסט; בלימעלע אדער דיא פערלע פאן ווארשווא; בוסתנאי;
בר ככבא; דיא באבע מיט דעם אייניקל; דיא ביידיגן קונע לעמעל; דאקטאר
אלמעסאדא; דוד אין דער וויסטע; דיד'ס פידעלע; הערצעלע מיוחס; יוליוס
צעזאר; דער יודישער פרייז; דיא כשוף מאכערין; לא החמוד; מכירת יוסף (2
טהי ילע); מליץ יושר ר' יאזעלמאן; משיח'ס צייטען; סערקעלע אדער דיא
פאלשע יאהרצייט; עקרת יצחק; קאקעטען דאמען; קבצנאחן אונ הונגערמאן;
קעניג אחשוורוש; שולמית; זשיראיוקא; דיא שפאנישע אינקוויזיציאן.

K. h.		K. h.	
—30	דיא יודען	1.—	די טאקסע (אבראמאווויטץ)
	עהליהו אדער דיא קרענינג פון	1.—	דער פרויוו (אבראמאווויטץ)
—40	קעניג יואש	1.—	קעניג הורדוס (דר. לאנדויא)
		—30	שמענדריג מיט דיא כלה

דעמעכסט ערשיינען דייעזע טעקסטע:

בריינדיל קאזאק; נייע-בע-נייע-טע-ניי-קוקעריקו; משה חיים אלס געמיינדעראמא;
אויך דאס בעריהמטע היסטארישע ווערק „חיים דרבינו גרשכ”.

נאמען צו דייעזע טהעאטער טעקסטע.

K. h.		K. h.	
2.50	המן דער צווייטע (פיאנא)	7.50	בר ככבא (פיאנא)
1.25	כחרי מארש (פיאנא)		בר ככבא פיר קינדער אונד
1.25	בלימעלע מארש (פיאנא)	4.—	אנפאנגער (פיאנא)
2.50	מליץ יושר ר' יאזעלמאן (פיאנא)	4.—	בר ככבא (פאלין)
4.—	חרבן ירושלים (פיאנא)	6.—	קעניג אחשוורוש (פיאנא)
1.25	גהנם אין גן עדן (פיאנא)	2.50	קעניג אחשוורוש (פאלין)
1.25	דער יודישער מערמירער (פיאנא)	2.50	דאוידס פאלין (פיאנא)
4.—	דיא צוויבערין (פיאנא)	1.25	דאוידס פאלין (פאלין)
1.75	דיא צוויבערין (פאלין)		שולמית פיר קינדער אונד
1.25	בית דוד (פאלין)	1.—	אנפאנגער
	צוועלף יודישע פאלקס-ליעדער	7.50	שולמית (פיאנא)
4.—	(פיאנא)	4.—	שולמית (פאלין)

A. Faust, Buchhandlung, Krakau (Österreich).

סאראמאן: תנה'לע! איז נעה מיר תנה'לע מיין לעבען מיין קרוין דוא וויינקסט? (האבט זי א אויף). איז הער אויף! . . . נעה מיר אי' דער ערד אריין (גיסט זי א ווארף). איז האב דיר אין דער ערד.

טוביה: נח ויין ויין דיא טהיר.

איצערע: ר' טוביה'ניו! מחותן! איז האלט אייך ביים ווארט.

נח: אז האלטען זאלסט דוא דיר שוין ביא דיא קעשענעם איז ביא דיא ווייטען.

איצערע: וואס זאגט איהר אויף דער ענה פון דעם שיכור מחותן.

נח: צערברעכען זאלסט דוא דעם קאפף און צערבליטען! קומט אהער איז נועל אייך מתחתן ויין! אלטער אין טילע נאך פון ששת ימי בראשית.

אלטער: מאמע אט האב איך שוין דעם פיפס.

נח: און איהר טאטע מאמע פון אזוינע קינדער מעג אויף אייך קומען א ביין וואונדער, און דיר תנה'לע, דיר וויל נישט דער אלטער און נישט דער יונגער געהען, נוא לאזשע דיר דער רוח געהען, און יעמאט מיט א גוטען וווג אין דער ערד אריין הילף. (קעט זי זיין אויס מיט א בע-זעם — אלע אב).

(אויפטריט טאבעלע, יענקעלע).

נח: אט דאס איז א פאר אויף אונז אלע אזא יאהר!

טאבעלע: פאטער'ל!

יענקעל: אנקעל! געהען וויר אויף שאן ביידע האנד אין האנד?

דוד: יא קינדער! און איהר פאלגט דעם ביישפיעל פאז אייערע עלטערן, רייכט אייך דיא הענדע פיר דאס לעבען לאנג!

יענקעל: מעג איך שוין פאטער'ל? וועסט מיר שוין ניט מעהר פויקען?

נח: וואו וועסטן האפען מיר צו פערדאנקען אונזער גליק!

טוביה: מיין ברודער און א מיינסטען דוד'ס פידעלע.

(אויפטריט סטודענטען, מוזיקאנטען).

האחר: וויר דאנקען אלע אלע פריינד א. ו. וו.

(פארהאנג)

ענדע.

A. FISCHER 77 2nd Ave. N. Y.

אין מיינער בוכהאנדלונג זינד פאררעכטע דיעזע **טהעאטער מעקסטע** א 60 העללער.

אסתור'קע; אריאל אקיסט; בלימעלע אדער דיא פערלע פאן ווארשווא; בוסתנאי; בר-כבא; דיא כאבע מיט דעם אייניקל; דיא ביידיגן קונע לעמעל; דאקטאר אלמעסאדא; דוד אין דער וויסטע; דיד'ס פידעלע; הערצעלע מיוחס; יוליוס צעזאר; דער יודישער פריץ; דיא כשף מאכערין; לא החמוד; מכירת יוסף (2 מתי ילע); מליץ יושר ר' יאזעלמאן; משיח'ס צייטען; סערקעלע אדער דיא פאלשע יאהרצייט; עקדת יצחק; קאקעטען דאמען; קבצנזאהן און הונגערמאן; קעניג אחשוורוש; שילמית; זשיראיוקא; דיא שפאנישע אינקוויזיצאן.

K. h.		K. h.	
—30	דיא יודען	1.—	די טאקסע (אבראמאוויטץ)
	עהליהו אדער דיא קרענינג פון	1.—	דער פריזיוו (אבראמאוויטץ)
—40	קעניג יואש	1.—	קעניג הורדוס (דר. לאנדווא)
		—30	שמענדריג מיט דיא כלה

דעמנעכסט ערשיינען דיעזע מעקסטע:

בריינדיל קאזאק; נייע-בע נייע-טע נייע-קוקעריקו; משה חיים אלס געמיינדעראטה; אויך דאס בעריהמטע היסטארישע ווערק „חסד דרבינו גרשם“.

נאמען צו דיעזע טהעאטער מעקסטע.

K. h.		K. h.	
2.50	זמן דער צווייטע (פיאנא)	7.50	בר כבא (פיאנא)
1.25	כחרי מארש (פיאנא)		בר כבא פיר קינדער אונד
1.25	בלימעלע מארש (פיאנא)	4.—	אנפאנגער (פיאנא)
2.50	מליץ יושר ר' יאזעלמאן (פיאנא)	4.—	בר כבא (פאליון)
4.—	חרבן ירושלים (פיאנא)	6.—	קעניג אחשוורוש (פיאנא)
1.25	גהינס אין גן עדן (פיאנא)	2.50	קניג אחשוורוש (פאליון)
1.25	דער יודישער מערטרער (פיאנא)	2.50	דאוידס פאליון (פיאנא)
4.—	דיא צויבערין (פיאנא)	1.25	דאוידס פאליון (פאליון)
1.75	דיא צויבערין (פאליון)		שולמית פיר קינדער אונד
1.25	בית דוד (פאליון)	1.—	אנפאנגער
	צוועלף יודישע פאלקס-ליעדער	7.50	שולמית (פיאנא)
4.—	(פיאנא)	4.—	שולמית (פאליון)

A. Faust, Buchhandlung, Krakau (Österreich).

A. FISHKIND, 77 2nd Ave., N. Y.

DAVID'S GEIGE

Lebensbild in 4 Acten

von

JOSEF LATEINER.

Verlag von A. Faust, Buchhandlung, Krakau.

PODGÓRZE.

Druck von S. L. Deutscher
1904.